

Petak, 14. mart 2003.
Svedok Davor Strinović
Otvorena sednica
Optuženi je pristupio Sudu
Početak u 9.04 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospođo Uerc-Reclaf (Uertz-Retzlaff).

GLAVNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Hvala. Doktore Strinoviću, želela bih sada da prođemo kroz neke pasuse prvog sveska dokaznog predmeta 410 i želim od vas odgovore na konkretna pitanja. Prvo, tabulator 1. Vi ste uz svoj izveštaj u okviru tabulatora broj 1, ovog dokaznog predmeta 410 dali jedan dijagram koji daje ukupan broj od 5.140 pregledanih leševa i nalaze koji idu uz njih. U ovom dijagramu takođe spominjete i broj od 11.834 poginulih. To je broj koji smo videli u izveštaju gospodina Grujića. Zašto je vaš broj toliko manji?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ono što ja mogu reći je da uistinu postoji podatak od 11.834 osobe poginulih u Hrvatskoj. Broj 5.140 odnosi se na sve one slučajeve koji su obrađeni u prosekurama u Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Rijeci i Virovitici. Dakle, radi se o jednom broju slučajeva koji su obrađivani od strane sudskih medicinara i patologa, sa time da jedan veliki broj slučajeva sasvim sigurno nije došao do prosekture. Dakle velik broj slučajeva, naročito u početku rata kada je bio veliki broj žrtava, obrađivan je na način da su utvrđivani uzroci smrti, radilo se većinom o vojnicima, dakle, uzroci smrti koji su vršeni na terenu i kao takve, osobe su onda pokapane bez obdukcije, bez rada sudskog medicinara ili patologa. Dakle, to je po mom mišljenju razlog zašto postoji tako velika razlika, dakle radi se o ratu, radi se o situaciji gdje je bio veliki broj mrtvih i naprosto svi nisu mogli doći do prosekture nego je velik dio završen na ovakav jedan ubrzani način, samo preko svedoka i nakon toga vršen je pokop.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada ako pogledamo tabulator 2 ovde vidimo broj ekshumiranih tela, 3.373. To je nešto manji broj od broja u izveštaju gospodina Grujića. Možete li da objasnite odakle dolazi ta razlika?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu navesti da ovaj podatak, 3.373, taj podatak je dobiven iz vladinog Ureda za zatočene i nestale i taj broj se praktički dnevno mijenja, pa možda postoji zato, dakle, zbog datuma kada je pribavljen podatak možda postoji minimalna razlika. No, sve su to podaci koji su dobiveni iz istog izvora.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Znači, ovaj broj pod tabulatorom broj 2, to je trenutna situacija u vezi sa ekshumacijama i identifikacijama?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, ja mislim da je tako.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste vi u okviru vašeg rada učestvovali i u ekshumacijama i identifikacijama žrtava srpske nacionalnosti?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, u našem radu mi smo vršili i ekshumaciju, odnosno identifikacije i osoba srpske nacionalnosti i to od samog početka rata, tako da je već 1991. godine vršena ekshumacija tijela osoba koji su stradali u Vukovaru.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Gospodine doktore Strinoviću, ne trebaju mi detalji tih ekshumacija zato jer to nije obuhvaćeno navodima optužnice. Međutim, u slučaju da sudije žele da vam postave dalja pitanja o takvim ekshumacijama, vi ste u stanju dati im detalje, zar ne?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 3. Ovde ste naveli nalaze iz paragrafa koji se odnose na paragraf 39 optužnice, Voćin. Šta možete da nam kažete o mestu zločina u Voćinu, kakvi su nalazi o tome, možete li da nam objasnite kada je pronađena grobnica, šta je urađeno sa leševima i tako dalje?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Prema raspoloživim podacima, radi se o događajima od 13. dvanaestog 1991. godine, kada je u Voćinu i okolici ubijeno 43 osobe koje su pronađene idućeg dana, a obrađene u prosekturi u Slatini koja je u blizini Voćina 17. dvanaestog 1991. godine. Kao što je vidljivo na tablici, radi se o 43 osobe od kojih su 30 smrtno stradale zbog vatrenog oružja, dakle koje su streljane i jedna osoba stradala od

eksplozivne ozlijede, dvije od tupo-tvrđog sredstva, dakle udarcima tupo-tvrđog sredstva, a ostale nasilne smrti, dakle, radilo se o sjekotinama, o ubodnim ranama, reznim ranama i paljevinama, dok je kod šest osoba ostao uzrok smrti nepoznat. Ja mogu samo još nadodati da se radilo o civilima koji su bili ubijeni u svojim kućama ili ispred kuća, radilo se uglavnom o starijim osobama, muškarcima i ženama i na tim mjestima gdje su ubijeni su i zatečeni i nađeni, dakle nisu nigdje micani niti pokapani.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kada ste vi prvi put videli tela, odmah posle toga ili kasnije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dakle, djelatnici Zavoda za sudsku medicinu gdje sam ja bio član, mi smo vršili obdukciju 17. 12. 1991. godine. Dakle, mi smo tjela vidjeli četiri dana nakon događaja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 4 stoje dve fotografije. Recite nam šta fotografija osobe po imenu Stojan Nenadović govore o uzroku smrti.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Možemo pokazat fotografiju?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, mislim da nije potrebno da fotografija bude na grafoskopu, jer je svi imamo u našim fasciklima, tako da mislim da nije neophodno da se stavi na grafoskop. Dakle, mi je svi imamo pred sobom, pa vi onda objasnite, a ako budete morali nešto da pokažete, onda ćemo da je stavimo na grafoskop.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dakle, radi se o jednom slučaju osobe srpske nacionalnosti koji je ubijen na način da je izudaran lancima po tijelu i usljed tih udaraca došlo je do hemoragičkog šoka i do smrti. Radi se o osobi čiji je sin bio u hrvatskoj vojsci i pretpostavljam da je zbog toga bio ubijen. Druga osoba pod brojem 23, dakle radi se o osobi koja je ubijena udarcem sjekire. Naime, na slici se vidi jedna velika duboka rana, tipična za nastanak udarcem oštrog srijedstva kao što je sjekira i tu je došlo do ozljeđivanja ne samo kože i kosti nego i mozga, i čovjek je umro od te ozljeđe, dakle udarcem sjekirom po glavi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Niste nam rekli ime, na fotografiji ne vidim ime te osobe. Da li znate ime te osobe? Da li je to neko iz popisa žrtava u optužnici?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je osoba, to je osoba iz Voćina, točno o kojoj osobi se sad radi zaista ne mogu ovaj čas reći.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, tabulator 5 je nešto šta uvek stavljamo kad se ostala dokumentacija nalazi u drugim fasciklima. To su uglavnom izveštaji o ekshumaciji. Idemo sada na tabulator 6. To je dijagram koji se odnosi na selo Baćin, paragraf 40 optužnice. Šta možete da nam kažete o tom mestu zločina?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 21. desetog 1991. godine kada je, kada se smatra da su ubijene osobe koje su nađene od 13. do 25. 3. 1997. godine u Baćinu. Tada je pronađeno 58 tijela, kao što je vidljivo iz priložene tablice. Od tih 58 osoba, 25 je stradalo usljed ranjavanja vatrenim oružjem, jedna osoba uslijed traume tupo-tvrđog sredstva. Vjerojatan uzrok smrti utvrđen je kod tri osobe gdje se radilo opet o vatrenom oružju i jednom vjerojatno, vjerojatan uzrok smrti je eksplozivno sredstvo, a kod 28 osoba nije se moglo utvrditi uzrok smrti. Ja moram napomenuti da je Voćin grobnica koja je bila za rad vrlo teška i složena, jer su tijela bila oštećena, radilo se na terenu i to su rezultati koji su dobiveni.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 7, dajete jednu fotografiju. Zašto ste odabrali tu fotografiju?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ova fotografija je odabrana među onim rijetkima gdje smo mogli prikazati uzrok smrti. Dakle, radi se o fotografiji gdje je vidljiv dio kosti lubanje i to stražnji dio i vidi se okrugli defekt koji je tipičan upravo za strijelnu ozlijeđu. Dakle, radi se o jednom ubojstvu vatrenim oružjem pucanjem u glavu, u stražnju stranu glave.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 8, navodite imena žrtava sa popisa u optužnici koji se odnosi na ovu tačku optužnice. Tu su i neke skraćenice. Objasnite nam te skraćenice.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, mogu vam navesti da je za prvu osobu, dakle Jukić, oznaka "S" znači strijelna osoba, kod druge osobe radi se o eksplozivnoj osobi. Zatim, treća i četvrta osoba također strijelne ozlijeđe. Zatim je iduća osoba Kulišić, dakle trauma, tupo-tvrdo sredstvo, dok za zadnje dvije osobe nema uzroka smrti, dakle uzrok smrti je nepoznat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, jedno objašnjenje u vezi sa ovim fasciklom. Kad nismo imali izveštaj o ekshumaciji u našoj arhivi, doktor Strinović je proverio evidenciju i svoje dokumente u Zagrebu i doneo ove nalaze tako da sada znamo uzroke smrti za te ljude. Mi smo ga, dakle, konkretno zamolili da nam da nalaze iz svoje dokumentacije. U celoj

fascikli naći ćete ove iste skraćenice. Idemo sada na tabulator 9, to je Lipovanić, paragraf 42. Šta možete da nam kažete o tom mestu zločina?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Mogu prvo reći da se radi o Lipovačkoj Drežnici kod Rakovice, a ne o Lipovaniću, da se radi o datumu od 28. 10. 1991. godine kada su osobe nestale, a ekshumacija izvršena iz masovne grobnice dana 12. šestog 1996. godine u Lipovačkoj Drežnici. Identifikacija je rađena na terenu. Na popisu optužnice nalazi se osam imena, no u stvariradi se o sedam osoba zato, jer se jedna osoba ponavlja dva puta u optužnici. Radi se o Brozinčević Franju koji se dva puta navodi. Dakle, riječ je u stvari o sedam osoba. Osim toga, na optužnici se navodi prezime Cindrić Marija. Utvrđeno je da se radi o osobi Brozinčević Mariji. Dakle, svih tih sedam osoba je identificirano, utvrđen je uzrok smrti koji je prikazan i na tablici gdje se vidi da je jedna osoba stradala, dakle usled djelovanja vatrenog oružja, jedna usljed tupo-tvrđog sredstva, dakle trauma, a kod četiri osobe radilo se vjerojatno o streljnim ozljedama, dok je kod jedne osobe uzrok smrti ostao nepoznat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, doktor Strinović je upravo pokazao da su Franjo i Franja ista osoba. Dakle, samo jedan Franjo je pronađen u grobu, a prezime osobe po imenu Marija je različito od prezimena navedenog na našem popisu. Kad je reč o tabulatoru 11, Vukovići, šta možete da nam o tome kažete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 7. jedanaestog 1991. godine kada su osobe nestale, a iste su ekshumirane 13. osmog 1996. godine. Dakle, u tom zaseoku Vukovići nađene su dvije osobe sa optužnice koje su identificirane, radi se o Vuković Nikoli i Vuković Ivanu, koje su ubijene na način da su streljane, dakle vatreno oružje je bilo u pitanju. Zatim od ostalih osoba koje se nalaze na optužnici treba reći da postoje podaci da su te osobe sve bile ubijene na način da su spaljene. Tu treba reći da postoji razlika u prezimenima. Naime, na optužnici se navode prezimena Matanović, Matinović Jose i Matinović Nikola. No, utvrđeno je da se radi u stvari o Matovina Josi i Matovina Nikoli. U zaseoku Vukovići, dakle nađeno je zgarište gdje je utvrđeno da postoje najmanje četiri tijela, no pretpostavlja se da su u stvari tu stradale sedam osoba koje se navode na optužnici. Dodatno u Vukovićima su nađene još dvije osobe za koje je utvrđen uzrok smrti, a radi se o braći Lončar Ivanu i Lončar Milanu koji su nađeni obješeni.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Rekli ste da ste mogli da identifikujete četiri spaljena tela. Kako to da ih onda ima više spaljenih? Kako ste došli do zaključka da se tamo nalazi više od četiri tela?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne, mi...

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tu kažete najmanje šest spaljenih tela u vašem popisu. Kako ste došli do tog zaključka?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne, u popisu stoji da je ukupno najmanje šest tijela, od toga četiri najmanje spaljeno i dve osobe, na dve se odnosi vješanje. Prema tome, nađeni su ostaci kostiju i ostaci kostiju su upućivali da se radilo o najmanje četiri osobe, a da li je bilo više osoba to se ne može reći, jer su zbog visoke temperature kosti bile jako oštećene i spaljene, tako da je moguće da su kosti nekih osoba potpuno uništene i nije im bilo tragova. Dakle, još jednom, radi se ukupno o šest osoba od kojih su dvije vješane, a najmanje četiri, dakle, postoje dokazi da su za četiri osobe spaljene i da su nađeni ostaci za četiri osobe, a za ostale nisu nađeni ostaci, što ne isključuje mogućnost da su oni tamo i bili.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada idemo na tabulator 14. Tabulator 14, Saborsko, paragraf 44 u optužnici. Šta su vaši nalazi u vezi sa tim?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dana 12. 11. 1991. godine nestale su osobe u području Saborskoga, sa time da su iste pronađene i ekshumirane 30. desetog 1995. godine kada je pronađeno 27 osoba, što je vidljivo iz priložene tablice. Također, utvrđen je uzrok smrti i kod jedne osobe radilo se o strijelnim ozljedama, kod pet osoba radi se o traumama, a kod šest osoba drugi uzroci, dakle radilo o paljevini, prema tome radilo se o ostacima ljudskih kostiju. Kod 15 osoba uzrok smrti nije bilo moguće utvrditi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: I u tabulatoru 15 ponovo vidimo imena koja ste vi proverili u vašoj Kancelariji?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Dakle, nalaze se imena četiri osobe sa optužnice gdje se vidi uzrok smrti kao što je trauma, i drugi uzrok smrti, strijelna ozljeda, i još jedanput drugi uzrok smrti, i četiri dodatna imena koja nisu na optužnici a koja su nađena u području Saborskoga. Radi se o četiri osobe koje su bile spaljene.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kako ste identifikovali spaljene žrtve?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Sada bez protokola teško mi je tačno

utvrditi kako je identifikacija potvrđena, no mogu navesti sljedeće. U slučajevima gdje smo imali opsežne opekotine u smislu da smo imali paljevine, to znači da su osobe zatvorene u kuće, drvene kuće koje su spaljene do temelja, tamo su nađeni samo ostaci kostiju, vrlo sitni mali fragmenti ostaci kostiju i onda je, dakle analizom koju je vršio antropolog utvrđeno koliko, da li se radi o ljudskim kostima, da li se može utvrditi koliko je osoba na tim mjestima nađeno. A onda smo dobivali podatke od rodbine, odnosno svedoka koji su iskazivali koliko osoba je bilo zatvoreno u tim kućama, o koliko se ljudi stvarno radilo, koja su to imena i na taj način je većina slučajeva riješena da smo na temelju iskaza svedoka i nalaza broja osoba u pojedinoj kući riješavali i njihovu sudbinu, odnosno identitet tih osoba.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 16, stoji jedna fotografija. To je žrtva po imenu Kata Matovina. Kako možete da budete sigurni da je to ona, kako ste to utvrdili?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Na ovoj fotografiji se vidi kakvi ostaci ljudskog tijela ostaju nakon jednog zgarišta, dakle jednog gorenja u kući kada danima gori vatra i potpuno izgore svi dijelovi, dakle zgrade, kuće pa isto tako i ljudski ostaci, osim komadića kosti koji su prisutni. U konkretnom slučaju radilo se o osobi koja je bila nepokretna na krevetu, odnosno znalo se u kojem dijelu kuće se ona nalazila. Kada je vršena ekshumacija, pretraga tog zgarišta onda je nađeno na jednom mjestu, dakle u predjelu sobe od Kate Matovine nađeno je, dakle nađene su sitne kosti koje su po nalazu antropologa odgovarale samo jednoj osobi. Osim toga, nađeni su i komadići zubiju i kosti koje su potvrdile nalaz da se radilo o staroj ženskoj osobi koja po svemu, dakle po svemu je proizašlo da se radilo upravo o osobi o kojoj je ovdje riječ, dakle radilo se o Kati Matovini.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 17, Škabrnja 1, paragraf 45 optužnice. Ovdje navodite brojeve i uzroke smrti. Recite nam šta vam je omogućilo da budete tako precizni za svaku žrtvu?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kod Škabrnje jedan radilo se u stvari o osobama koje su ubijene 18. na 19. 11. 1991. godine, a predani su hrvatskoj strani 23. 11. 1991. godine, dakle četiri dana nakon samog događaja. Radilo se, dakle o osobama koje su bile još vrlo dobro sačuvane, pa su sve ozlijede bile jasno vidljive. Zato su i obdukcioni protokoli koji se nalaze ovdje sasvim jasni i svaki uzrok smrti je zato i jasno utvrđen, pa je to vidljivo i iz ove tablice.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 19, Nadin, paragraf 46 u optužnici. Šta možete da nam o tome kažete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, kao i u slučaju, dakle Škabrnje jedan i kod Nadina radi se o događaju od 26. 11., pardon, 19. 11. 1991. godine kada su osobe stradale, a 26. 11. iste su već bile predane Hrvatskoj strani i izvršena je obdukcija toga dana, tako da su tijela bila vrlo dobro sačuvana i kod svih sedam osoba koje su identificirane utvrđen je i uzrok smrti. Radilo se o strijelnim ozljedama.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 21, Škabrnja 2. U optužnici je to paragraf 47. Možete li nam da objasnite svoje zaključke u vezi sa ovim?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Škabrnja 2, radi se o događaju od 18. 11. 1991. godine, pa sve do drugog mjeseca 1992. godine kada su osobe stradale, odnosno bile su ubijene, a iste su ekshumirane tek 6. 6. 1996. godine. Tada je utvrđeno, dakle, 21 osoba za koje možemo reći uzroke smrti. Dakle, za 14 osoba se radi o strijelnim ozljedama, kod četiri eksplozivnih, a kod tri radi se o traumama, dakle, tupo-tvrdo sredstvo kao uzrok smrti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 22. Tu ste naveli jednu listu gde ste naznačili i uzrok smrti, skraćenicom, kod svake od ovih osoba?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li ste dobili neke informacije o tome da je jedna od ovih osoba bila zatvorena u zatvoru u Kninu?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kod Škabrnje dva ja nemam takvih podataka.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Dobro. Pređimo na tabulator 23, Bruška. Šta možete da nam kažete o toj lokaciji?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o osobama koje su dana 21. 12. 1991. godine nestale. Pronađene su i ekshumirane dana 26. 4. 1996. godine kada je devet osoba identificirano, a za šest je utvrđen uzrok smrti. Jedna osoba koja je također bila ekshumirana toga datuma, dakle na groblju u Bruški, odnosno u mjestu Rodaljice, sve te osobe su, dakle, ekshumirane u stvari u mjestu, na groblju u Rodaljicama, nalazila se i osoba Josip Marinović koji je umro 10. 6. 1992. godine, a kao posljedica zlostavljanja u kninskom zatvoru. Ovaj podatak dobiven je od Županijskog suda u Zadru koji je i naložio ekshumaciju ovih tijela.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 24, vi ste i naveli informacije koje ste dobili sa Suda koji ste maločas spomenuli.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Časni Sude, svedok je ovaj dokument dostavio tek za vreme priprema za njegovo svedočenje, pa usled toga još uvek nemamo prevod, isti ćemo dostaviti čim bude gotov, tabulator 24 dakle. Tabulator 26, Ovčara, paragraf 49 optužnice. Objasnite nam, molim vas, kako ste saznali za ovo mesto zločina i kakve su bile vaše opservacije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kad govorimo o Ovčari, onda počinje sa datumom 19. na 20. 11. 1991. godine, kada je prijavljen nestanak 255 osoba iz bolnice u Vukovaru i tada im se zameo svaki trag. Počela je istraga u smislu traženja grobnice gdje bi mogle biti te žrtve, žrtve odvedene iz bolnice u Vukovaru i prvi podatak, odnosno prvi trag o grobnici otkriven je 1992. godine, 1992. godine kada je doktor Klajd Snou (Clyde Snow) otkrio na površini, dakle ostatke ljudskih kostiju. Radilo se o lokaciji, dakle u blizini farme "Ovčara" pa se zato i govori o slučaju Ovčare. 1993. godine počinje prvo iskapanje kao probna ekshumacija koja je vrlo brzo nakon što je početa i stopirana i nakon toga, to područje je čuvano sve do 1996. godine, kada je u devjetom mjesecu započeta ekshumacija posmrtnih ostataka. Dakle, kompletan posao ekshumacije kao i posao, ovaj, identifikacije, dakle obrade tijela vršen je od strane međunarodnih stručnjaka. Ekshumacija je trajala, kao što sam rekao, oko mjesec i pol, a nakon toga tijela su dovezena na Zavod za sudsku medicinu u Zagrebu gdje je vršena dalja obrada podataka, a tijela su predana hrvatskoj strani tek početkom 1997. godine. Od časa ekshumacije do završetka obrade tijela uvijek su bili prisutni i stručnjaci od strane Hrvatske tako i od strane lokalnih Srba ili iz Srbije koji su bili, kažem, na mjestu ekshumacije, isto tako i u...

prevodioci: Molim vas, da govorite malo sporije radi prevoda. Hvala.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dakle, radilo se o stručnjacima, kažem, i jedne i druge strane koji su bili prisutni i na mjestu ekshumacije i kasnije na mjestu obrade u Zagrebu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Doktore Strinoviću, spomenuli ste doktora Klajda Snoua. Ko je on bio? Da li je bio pripadnik neke organizacije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Koliko sam ja upoznat, on je bio pozvan od strane Ujedinjenih naroda (United Nations), a točno kojoj organizaciji je pripadao to ne znam, a znam da je pozvat od strane međunarodne organizacije da sudjeluje pri traženju i ekshumaciji posmrtnih ostataka osoba stradalih kod Ovčare.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Spomenuli ste da je počela i probna ekshumacija 1993. godine, ali da je kratko posle toga stala. Zašto?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Po mojim saznanjima, radilo se o tome da je srpska strana insistirala da se prekine sa ekshumacijom. Razlog koji, zbog kojeg je to učinjeno ja ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad kažete srpska strana, na koga mislite? Ako ne znate, samo recite da ne znate.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 27. Možete li da nam objasnite kako treba da čitamo ovu tabelu. U ovoj koloni imate slučaj, pa zatim neki broj. Da li je reč o pojedinačnim telima? Šta predstavlja ovaj broj?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja se samo ispričavam, ja bih svakako htio završiti ovu prethodnu tablicu samo, ja sam mislio da je ovo samo uvod bio, ali ja bih htio svakako, ovu prethodnu tablicu još nismo završili. Samo najkraće da kažem što je na njoj, a onda ću vam objasniti ovo što ste me sada pitali.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Naime, iz ove tablice koja se nalazi na strani 27, dakle, radi se o uzrocima smrti, 188 osoba ubijeno je vatrenim oružjem, šest osoba ubijeno je tupo-tvrđim sredstvom, dakle trauma je u pitanju. Kod jedne osobe radilo se vjerovatno o strijelnoj ozlijeđi, a kod četiri osobe nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti. Dakle, to je tih 200 osoba koje su nađene u grobnici kod Ovčare. Samo još najkraće, radilo se o, među 200 tijela, kod 86 osoba utvrđeno je da se radilo o ranjenicima, dok za ostale osobe nije bilo moguće utvrditi da li postoje neke ozlijeđe pošto su osobe bile iz bolnice. Prosječna dob osoba nađenih kod Ovčare je 32,5 godine, odnosno radilo se o osobama od 16 do 72 godine i među njima bile su dvije žene, što bi bilo recimo ovaj prvi dio. Pitali ste za ovu tablicu gdje je prikazano, prikazan je najprije "kejs", odnosno broj slučaja, brojevi idu od 1 do 200. Kako su tijela vađena iz grobnice, stavljena su u vreće i označa-

vani brojevima, kažem od 1 do 200. Datum je datum kada je vršena ekshumacija. Zatim je antropolog, osoba koja je vršila ekshumaciju, odnosno kasnije identifikaciju, spol osobe, zatim dob, raspon dobi od do, dakle minimalno-maksimalno, odnosno srednja dob vjerojatna, zatim je to visina, minimalna-maksimalna, i patolog koji je vršio obdukciju. Nakon toga sljede rubrika uzrok smrti i dakle da se radilo o borcima kod svih slučajeva. I zadnja rubrika je vjerojatna identifikacija, dakle to su osobe koje su odmah u času nakon obrade imale dovoljno elemenata da se moglo sa velikom vjerojatnošću reći o kojim osobama se radilo. Dakle, ovdje, to je znači bilo kraj 1996. i početak 1997. godine kada je mislim za 57 osoba...

prevodioci: Malo sporije, molim vas.

SVEDOK STRINOVIĆ: Kada je za 57 osoba bilo moguće pretpostaviti o kome se radi. To je ta zadnja rubrika.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeći tabulator 28, tabela gde povezujete broj tela sa imenom žrtve nakon identifikacije. Je li to tačno?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Tu se vidi tačno, dakle, broj, dakle broj slučaja, dakle od 1 do 200, vidi se ime i prezime i koja osoba je identificirana i od ovoga, kao što sam već naveo, 190 osoba je do sada, do današnjeg dana prepoznato, 10 je ostalo još za identificiranje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da li je još uvek u toku proces identifikacije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, proces identifikacije iako je počeo, dakle 1997. godine on se i dalje nastavlja. On je išao najprije sa klasičnom metodom, dakle nalazima koji su dobiveni od strane antropologa, sudskih medicinara i gdje se na temelju tih nalaza uspjelo prepoznati stotinjak osoba, a nakon toga, zadnjih tri godine radi se isključivo DNA i tom metodom se vrši identifikacija ovih preostalih slučajeva koji se ne mogu klasičnom metodom prepoznati.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Iz dokumentacije Tužilaštva o Ovčari vi ste odabrali u tabulatoru 29 neke fotografije. Možete li ukratko da nam objasnite šta one prikazuju? Prva fotografija, na primer.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Na prvoj fotografiji vidi se mjesto gdje se nalazi grobnica Ovčara. Dakle, to je mjesto na kojem postoji jedno

lagano ulegnuće koje je izazvalo, pobudilo sumnju da bi tu mogla biti grobnica. Iako postoji okolo vegetacija i drveće, na tom mjestu je, kažem, počelo probno iskapanje i nađeni su, dakle već na površini, kosti koje su upućivale na postojanje masovne grobnice.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Druga fotografija.

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Na drugoj fotografiji vidi se već faza u kome je dio tijela prikazan. Dakle, ekshumacija je rađena na taj način da su prvo sva tijela otkopana, a onda je tek počelo vađenje tijelo po tijelo. Tako da se na ovoj fotografiji vide već površni sloj, gdje se vidi na desetke tijela koje proviruju ispod zemlje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeće fotografije, da li se one odnose na neku konkretnu žrtvu, na primer broj 5?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Svaka od ovih žrtava pod brojem ima, dakle sad već gotovo svoje ime i prezime. Konkretno još za pet, 5 je fotografija koja prikazuje samo kako su te žrtve bile pobacane jedna na drugu i izmještane međusobno i kako je bilo teško ustvari svako to tijelo izvaditi, a da ne bi se pomješalo sa nekim tuđim ostacima. To je fotografija sa brojem 5.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U redu. 112, fotografija broj 112 i još dve fotografije iste osobe. Ko je ova osoba?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Da, radi se o hrvatskom novinaru koji je, Siniši Glavaševiću, koji je bio osoba koja je izvještavala o događajima u Vukovaru od osmog mjeseca 1991. godine pa do, dok nije bio uhvaćen i ubijen. Dakle, radi se o novinaru, tu se vidi, dakle mjesto gdje je on nađen i broj pod kojim je on vođen. Na drugoj slici vidi se bijela vreća u kojoj je on, kao i svako drugo tijelo, bilo pohranjeno i nakon toga transportirano na obdukciju u Zagreb, a na zadnjoj fotografiji vidljiv je status zubala dotične osobe, dakle po kojoj je on relativno brzo prepoznat, pošto vidljivo je i laiku da tu postoje, dakle, zahvati na zubima koji su vrlo prepoznatljivi i praktički svaka osoba ima drugačije, drugačije nalaze na zubalu, pa je tako i Siniša Glavašević mogao biti relativno lako prepoznat po ovakvom nalazu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Sledeće dve fotografije odnose se na telo pod brojem 1. Vi ste izdvojili ove fotografije. Šta možete da nam kažete o njima?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ove fotografije označene sa brojem 1, dakle slučaj Ovčare broj 1, prvo tijelo koje je izvađeno na njemu se vide, vide, dakle dvije ozlijede, vidi se ozlijeda na tjemenom desnom dijelu glave, dakle okruglastog pravilnog oblika, dakle jedna strijelna ozlijeda, ulazna strijelna rana, a lijevo slijepoočno rana koja ima izgled izlazne strijelne rane, dakle radilo se o prostrijelu kroz kost lubanje.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pogledajmo tabulator 31, paragraf 50 u optužnici, Baranja 1. Šta možete da nam kažete o ovoj grobnici i ovom slučaju?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 21. devjetog 1991. godine kada su nestale osobe, a koje su pronađene dana 23. drugog 1998. godine u masovnoj grobnici u Čelijama. Ovdje se radi o 11 osoba po optužnici, a nadzirano je osam slučajeva, a kod šest osoba imamo uzroke smrti. Uzroci smrti, kao što je vidljivo iz ove tablice, kod 15 osoba jesu traume, traume, dakle udarci tupo-tvrđog srijedstva. Naime, to su, prema mišljenju obducenta koji su radili ovu obdukciju nađeni takvi, takvi defekti oštećenja na kostima koji su upućivali upravo na nekakvo tupo-tvrdo srijedstvo, pa je zato naveden i takav uzrok smrti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Pod tabulatorom 32, naveli ste šest osoba koje ste vi posebno pregledali na vašem institutu.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o imenima šest osoba gdje je vidljiv uzrok smrti. Dakle, sve one su, kao što je već prije rečeno, ubijene udarcima tupo-tvrđog srijedstva.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 33, slučajevi Baranja 2 i 3, paragraf 51 optužnice. Kakvi su bili vaši zaključci?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radilo se o događaju od 4. destog 1991. godine kada su osobe nestale, a pronađene su u nekoliko navrata i to u lloku, ekshumirani u devetom mjesecu 1999. godine, isporučeni iz SRJ 1998. godine, u trećem mjesecu 2002. i dvanaestom mjesecu 2002. godine. Dakle, radilo se ukupno o 17 osoba, od kojih je 13 umrlo usljed strijelnih ozlijeda, jedna usljed traume, dvije vjerojatno od strijelnih ozlijeda, a kod jedne osobe uzrok smrti je bio nepoznat. Jedna od ovih osoba, Oroz Vinko, bio je zarobljen u Baranji, zatim je bio u Borovom Selu i Dalju, a ispućen je 11. jedanaestog. 1998. godine iz Novog Sada.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A osoba po imenu Marinko Šomodvorac, da li je i on prebačen iz Novog Sada?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Koliko ja znam, da.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 35, vi ste u vezi sa ovom grupom ljudi dali neke fotografije. Šta možete da nam kažete o ovim fotografijama? Zašto ste upravo te odabrali?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, kod slučaja Oroz Vinka vidi se da je to osoba koja je bila zarobljena, pa je bila nakon toga nađena u Novom Sadu. Radi se o osobi koja je očito bila ubijena iz vatrenog oružja. Tu se vidi jasno strijelna ozlijeđa, vide se neke dvije fotografije, na jednoj se vidi ulazna rana, na drugoj, dakle sa unutarnje strane lubanje kako izgleda ta strijelna ozlijeđa, tipična i sigurno nastala upravo iz vatrenog oružja. To je jedan slučaj. A isto tako i kod Šlomodvorac Marina također postoji evidentna strijelna osoba, ona je locirana straga, na zatiljku, i radi se o ulaznoj strijelnoj rani. Dakle, očito je osoba ubijena pucanjem u glavu od straga.

SUDIJA KVON: Doktore Strinoviću, osim uzroka smrti kod ovih ljudi šta vam je još govorilo o okolnostima njihovog zarobljavanja i isporučivanja?

SVEDOK STRINOVIĆ: Ovi podaci dobiveni su iz vladinog Ureda za zatočene i nestale koji su došli do ovih saznanja o kojima sam ja sad rekao. Prema tome, ja o tome ne znam osobno, nego sam dobio podatke iz vladinog Ureda o kretanju tih osoba od časa prvog zarobljavanja do pronalaska u Novom Sadu.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 36, Lovas, minsko polje, paragraf 52 optužnice. Kakvi su bili vaši zaključci u vezi sa ovim?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 15. desetog 1991. godine kada su osobe stradale, a pronađene su u masovnoj grobnici u Lovasu od 2. do 9. šestog 1997. godine. Radi se o 21 osobi po popisu optužnice. Svi su oni identificirani, a uzroci su smrti u osam slučajeva strijelne ozlijeđe, u jednoj kombinacija strijelne i eksplozivne, u jednoj je trauma, u šest uzrok smrti vjerojatno strijelne ozlijeđe, vjerojatno eksplozivna jedna i nepoznat uzrok smrti u četiri slučaja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ovde ste priložili još jednu fotografiju jedne od žrtava, ta fotografija je deo tabulatora 37. Šta ste zaključili u vezi sa uzrokom smrti ove osobe?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o osobi iz optužnice. Radi se o, dakle o ozlijedi u predjelu glave, o jednom nepravilnom defektu okruglastog oblika na lubanji koji upućuje sa vjerojatnosti, dakle, da se radi o strijelnoj ozlijedi, pa je to uzeto kao vjerojatno strijelna ozlijeda glave.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 38, Erdut 1, paragraf 53 optužnice. Vaši zaključci u vezi sa ovim telima, molim vas.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 9. desetog 1991. godine u Erdutu. Osobe su tada nestale, a ekshumirane 14. desetog 1998. godine u masovnoj grobnici u Čelijama. Radi se o 11 osoba, sa time da su uzroci smrti kod četiri osobe strijelne ozlijede, kod tri trauma, kod tri vjerojatno strijelne ozlijede, kod jedne osobe se uzrok smrti ne zna.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Vi ste u tabulatoru 39 naveli uzrok smrti za dve osobe za koje Tužilaštvo nije imalo dokumentaciju ovde u kući. Možete li da objasnite fotografije pod tabulatorom 40?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. I nakon toga predložene su fotografije dvije osobe sa optužnice, dakle kod obje se radi o strijelnim ozlijedama, vide se, dakle na kosti lubanje pravilni okrugli defekti koji govore sa sigurnošću da se radilo upravo o strijelnim ozlijedama glave.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 41, slučaj Erdut 2. Recite nam nešto u vezi sa vašim zaključcima ovde.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 9. 10. 1991. godine. Tri osobe koje su nestale, a koje su pronađene u masovnoj grobnici u bunaru u Borovu Selu, ekshumirani 20. 9. 2000. godine. Radi se, dakle o tri osobe koje su identificirane i kod sve tri uzrok smrti bile su strijelne ozlijede.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 42, još jedan slučaj Erdut i jedna osoba, sedmi slučaj, paragraf 53 optužnice. Šta možete da nam kažete u vezi sa ovim pronađenim telom?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 3. šestog. 1992. godine kada je osoba nestala, a pronađena je u bunaru u Dalj planini 26. devetog 2000. godine. Radi se o jednoj osobi koja je identificirana, a uzrok smrti je nepoznat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Idemo sad na tabulator 43, Erdut - Klisa, paragraf 54 optužnice. Recite nam, molim vas, vaše nalaze u vezi sa time?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 11. 11. 1991. godine, o pet osoba koje su nestale i koje su pronađene u masovnoj grobnici u Čelijama, ekshumirane 14. desetog 1998. godine. Svih pet osoba je identificirano. Uzroci smrti vidljivi su iz tablice, dakle radi se o četiri strijelne ozlijede, a jedan uzrok smrti je ostao nepoznat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Takođe ste nam dostavili dve fotografije za dve žrtve. Šta se vidi na fotografijama?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, vidljive su fotografije za dvije osobe na kojima se vide strijelne ozlijede, ponovno u predjelu lubanje. Dakle, pravilni okrugli defekti i na jednoj i na drugoj, sa tim da na ovoj drugoj fotografiji, kod Kučan Ivana, vidljivo je najmanje tri strijelne ozlijede glave.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Tabulator 45, Vukovar, paragraf 54 i 55. Šta možete da nam kažete o tome?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 20. 11. 1991. godine, kada su nestale osobe koje su pronađene na dvije lokacije i to u Dalju na katoličkom groblju dana 3. trećeg 1998. godine pronađeno je 11 žrtava, a u Dalju na farmi "Lovas" pronađeno 24 žrtve i to 17. četvrtog 2001. godine. Kao što je vidljivo iz tablica, dakle kod grobnice u Dalju radilo se o jednom slučaju vjerojatno strijelne ozlijede, devet vjerojatno eksplozivne ozlijede i jedna osoba uzrok smrti ostao nepoznat. U grobnici farme "Lovas" 20 strijelnih ozlijeda, jedna vjerojatno strijelna, dvije traume i jedan uzrok smrti je ostao nepoznat.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 46, navodite uzroke smrti za nekoliko žrtava koje ste proverili u vašoj dokumentaciji u Zagrebu, zar ne?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 47, paragraf 56 optužnice, četvrti slučaj u Erdutu. Objasnite nam vaše nalaze.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 10. desetog 1991. godine kada su osobe nestale, a pronađene su u bunaru u Daljskom ataru dana 28. 10. 1998. godine. Tri osobe su pronađene i identificirane i utvrđeni uzroci smrti. Kod dvije radilo se o traumama, kod jedne radilo se vjerojatno o strijelnoj ozlijedi.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 48, nalaze se dve fotografije. Šta se vidi na tim fotografijama? To se odnosi na dve osobe.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, odnosi se na dvije osobe gdje se kod prve osobe vide ostaci, fragmenti kosti glave i to donje vilice i kosti gornje vilice lica i na temelju, dakle, ovakvog nalaza obducent je zaključio da se radilo o traumi kao uzroku smrti, dakle o nekom djelovanju tupo-tvrđog sredstva, sile na glavu koja je dovela do višestrukog loma kosti. Druga fotografija prikazuje dio kosti lubanje koja je bila fragmentirana, jer ja moram reći da vrlo često su kosti glave višestruko prelomljene i u komadima, tako da je katkada vrlo teško rekonstruirati kost lubanje. Ovdje je vidljivo na tom dijelu kosti lubanje jedan pravilni okrugli defekt na donjem dijelu, dakle to je zatiljni dio kosti, vidljiv je okrugli defekt koji govori za strijelnu ozlijedu, vjerojatnu strijelnu ozlijedu.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 49, paragraf 57 optužnice, peti slučaj u Erdutu. Možete li da nam objasnite vaše nalaze?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 26. 12. 1991. godine kada su osobe nestale, a pronađene su u bunaru, Daljski atar, dana 28. 10. 1998. godine. Radi se o sedam osoba po optužnici, a pronađeno je šest osoba koje su identificirane i uzroci smrti su u pet slučajeve strijelne ozlijede, u jednom slučaju vjerojatno strijelna ozlijeda.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 51 vidimo nekoliko fotografija. Možete li da nam objasnite te fotografije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Na fotografijama vide se uzroci smrti, pa se tako na prvoj fotografiji vidi svod lubanje, dakle kost lubanje sa okruglim defektom koji govori za, opet, strijelnu ozlijedu. Iduća fotografija prikazuje tijelo koje je relativno dobro sačuvano. Vidi se smjer kanala koji je prikazan tom metalnom šipkom koji ide iz vrata prema krovu lubanje gdje postoji veliki defekt, dakle jedna prostrijelna ozlijeda vrata i glave. Na idućoj slici vidi se ponovo jedna takva strijelna ozlijeda kod osobe, dakle tijelo je još relativno dobro sačuvano ovdje, vide se meka tkiva, vidi se na lubanji gore pri vrhu jedan veliki nepravilni defekt i ova šipka koja pokazuje smjer kanala. A ovo što se vidi na lubanji, to je izlazna rana na lubanji, dok se na idućoj slici taj isti slučaj vidi kada je kost očišćena i gdje se vidi točan smjer. Dakle, ono što je straga, iza što vidite, to je ulaz, a ovo napred što vidite, to je izlaz te prostrijelne rane. Dakle, osoba je upucana u zatiljak, a prema temenu, prema čeonu gore je bio

izlaz te strijelne ozlijede. Zadnja fotografija također vidljiva je ovdje na lubanji, na zatiljku i vidi se okruglasti defekt tipa strijelne ozlijede.

SUDIJA KVON: Gospođo Uerc-Reclaf, vratimo se na trenutak na tabulator 45.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da.

SUDIJA KVON: Paragraf 54. Rekli ste da se to odnosi na Vukovar. Međutim, u optužnici stoji Klisa, to je treći slučaj u Erdutu, kaže se da je to katoličko groblje.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da.

SUDIJA KVON: Ja sam razumeo da je katoličko groblje mesto na kojem su tela pronađena. Da li to znači da su treći slučaj u Erdutu i Vukovar jedna te ista stvar?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da. Mislim da je katoličko groblje u Vukovaru grobnica, zato sam spomenula Vukovar.

SUDIJA KVON: Ali svedok je rekao Dalj, katoličko groblje u Dalju.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Doktore Strinoviću, samo da potvrdimo, mi smo ovdje u paragrafu 54 optužnice naveli jedan incident u Klisi koji se takođe tiče i centra za obuku u Erdutu, a vi spominjete katoličko groblje kao mesto na kojem su pronađeni leševi. Koje je to katoličko groblje?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da li govorimo o paragrafu 54, Erdut - Klisa?

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Da. Sada govorimo o tabulatoru 45 u vašoj fascikli. Vaše tabele se pozivaju na paragraf 54 i 55 optužnice.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Paragraf 45 je škabrnja.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Ne, 45 je tabulator u fascikli. Dakle, tabulator 45 u fascikli, a ne paragraf 45 u optužnici. Dakle, ako pogledate vaše tabele, u tabelama se spominje paragraf 54 iz optužnice.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ako ja mogu samo nešto pojasniti. Ovdje izgleda da je nastupila jedna štamparska greška, vezano uz ovaj para-

graf 54. Naime, radi se o paragrafu 55 i kod katoličkog groblja i kod, paragraf 55 Dalj - Lovas, to je jedna te ista tablica gdje mora biti, dakle paragraf 55 je katoličko groblje i paragraf 55 je Dalj - Lovas farma. To je, na hrvatskom tekstu koji sam ja predao stoji tako, dakle to je paragraf 55, i jedan i drugi.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, časni Sude, ustanovili smo grešku u tabeli do koje je došlo prilikom prevoda. Izvinjavam se zbog toga. Ali, dakle, ako uporedite imena koja doktor Strinović navodi u tabulatoru 46, ta imena odgovaraju paragrafu 55.

SUDIJA KVON: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Mislim da smo maločas govorili o tabulatoru 52. To je paragraf 58 iz optužnice, to je šesti slučaj u Erdutu. Šta su vaši nalazi u vezi sa tim?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju od 21. drugog 1992. godine kada je nestalo četiri osobe koje su pronađene u masovnoj grobnici Daljski atar 28. desetog 1998. godine. Radi se o četiri osobe za koje, za jednu je uzrok smrti strijelna ozlijeđa, za jednu kombinacija strijelne i eksplozivne, a kod jedne osobe radilo se o traumi. U jednom slučaju radilo se vjerojatno o eksplozivnoj ozlijeđi. Dakle, ukupno četiri osobe koje su identificirane.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: U tabulatoru 53, stoji nekoliko fotografija. Možete li da nam objasnite te fotografije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Na prvoj fotografiji vidljiva je opet slika djela kosti lubanje sa jednim pravilnim defektom, radi se o opet strijelnoj ozlijeđi kod prve osobe. Na drugoj fotografiji radi se dakle o prikazu kosti glave sa velikim defektom koji je vidljiv u predjelu očiju i čela, nedostaju veliki djelovi kosti i po nalazu i mišljenju obducenta, radilo se o traumi nekim tupo-tvrđim sredstvom kojim je razoren ovaj dio lubanje. Na idućoj fotografiji radi se o Heleni Albert, radi se o kombinaciji strijelne i eksplozivne ozlijeđe, na ovom mjestu, na kost, dakle, tu se vidi koža ispod kose, dakle na zatiljnom dijelu vidi se jedan veliki nepravilni okrugli defekt koji može biti rezultat bilo strijelne ili eksplozivne ozlijeđe.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: A sada tabulator 54, Grabovac, paragraf 59 optužnice. Koji su vaši nalazi?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o događaju 4. petog 1992. godine kada je nestalo pet osoba koje su na optužnici. Oni su pronađeni u Bijelom Manastiru 15. 4. 1998. godine, a oni su inače premješteni već sa jedne druge lokacije, sa drugog groblja u Tikvešu. Uzroci smrti: jedna strijelna ozlijeđa, dvije vjerojatno eksplozivne i kod dvije osobe nije bilo moguće utvrditi uzrok smrti.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Time smo završili pregled fascikli. Imam zapravo još samo jedno pitanje, odnosi se na Dubrovnik. Vi nam niste dostavili nikakvu dokumentaciju u vezi sa Dubrovnikom i sa žrtvama iz Dubrovnika. Možete li da nam to objasnite?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Preko vladinog ureda pokušano je dobiti podatke o žrtvama u Dubrovniku, no te podatke ja nisam dobio.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Znači vaš Institut se nije bavio leševima iz Dubrovnika, onima koji su navedeni u dubrovačkom popisu u optužnici?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, time je završeno moje glavno ispitivanje.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: OPTUŽENI MILOŠEVIĆ

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Strinoviću, samo jedno prethodno pitanje pre nego što pređem na ova pojedinačna. Vi ste pomenuli u svom svedočenju veliki broj mesta, lokacija koja se odnose na poginule osobe, stradale u ratu i tako dalje. Koliko sam čuo u celom ispitivanju, jedino mesto koje ste pomenuli, a koje se nalazi u Republici Srbiji, odnosno Saveznoj Republici Jugoslaviji je Novi Sad. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, sva druga mesta koja ste pominjali su izvan teritorije Srbije, odnosno izvan teritorije Savezne Republike Jugoslavije. Je li tako, doktore Strinoviću?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E sada, taj Novi Sad koji ste pomenuli vezujem i za ono šta vas je sudija Kvon (Kwon) pitao, kako znate gde je i šta ko bio, da li je vama poznato da su u Novom Sadu na groblju sahranjeni isključivo leševi koji su nađeni u Dunavu, koji su plivali Dunavom? Da li je vama poznato poreklo tih leševa? Kako su se našli na groblju u Novom Sadu?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Koliko je meni poznato, ta tijela koja su sada ekshumirana u groblju u Novom Sadu su upravo došla u Novi Sad putem Dunava. Dakle, ta tijela su nađena na obali Dunava i nakon toga dovedena u Novi Sad gdje je vršena obdukcija tih tijela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne samo na obali nego i u vodi, plutali, i kad ih vlasti vide ili građani primete da pluta leš u vodi onda ova policija pogranična pokupi taj leš i oni su, znači koji su pokupljeni Dunavom, sahranjeni u Novom Sadu. Dakle, nigde ne postoji ni jedna indicija da je neka žrtva nastradala na teritoriji Republike Srbije. Da li vi imate bilo koju indiciju da je neka od tih žrtava nastradala na teritoriji Republike Srbije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu samo ponoviti ono što sam rekao, ono što ja znam je da su tijela nađena na groblju u Novom Sadu, da su tamo ekshumirana i da se pretpostavlja da se radi o hrvatskim građanima koji su onda, dakle tijela prebačena u Zagreb gdje je vršena identifikacija i prepoznavanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, doktore Strinoviću, kad su vam ta tela predana?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kao što sam naveo u više navrata, dakle to je bilo već 1991. godine, pa onda 1999. godine, pa onda 2001. i 2002. godine, i dolaze i dalje ta tijela.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno. Prema tome, još 1999. godine vlasti su vam, jugoslovenske, predale leševe za koje se pretpostavljalo, koji su sahranjeni kao nepoznati na groblju u Novom Sadu, jer su plutali Dunavom i za koje se moglo pretpostavljati da predstavljaju žrtve iz sukoba u Istočnoj Slavoniji, Baranji, Zapadnom Sremu i tako dalje, i to je bilo u okviru saradnje za koju ste rekli da je trajala od 1991. godine. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, pošto smo to prethodno pitanje raščistili i pošto se jedino mesto koje se nalazi na teritoriji Srbije, Novi

Sad, ne pojavljuje kao mesto gde je neko stradao već kao mesto iz koga ste dobili, dakle, vi nemate nikakve podatke da je neko mogao stradati na teritoriji Srbije, od ovih koje ste vi proučavali?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Ne, ja nemam takvih podataka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Hvala lepo. E sada, sada želim da pređem kroz ovu, kroz ovo vaše svedočenje. Vi kažete u svojoj izjavi pod tačkom 4: "Kao član vladine komisije", vas citiram, setićete se, nije ništa maliciozno jer, setićete se: "Kao član vladine komisije bio sam koordinator medicinskog tima i to u procesu ekshumacije i identifikacije. Tako je dogovoreno da se na svakoj ekshumaciji nalazi jedan liječnik i to specijalista iz sudske medicine. U toku tih ekshumacija 1995. godine bio sam u više navrata prisutan iz tima, no većinu ekshumacija nadgledali su ostali lječnici uključeni u ovaj posao". Da li sam ja tačno vas citirao?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Da. Mislim da da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li ja iz ovoga što proizilazi iz ovog citata, da li proizilazi da vi, profesore Strinoviću, niste imali lični, rekao bih, lični stručni uvid u rad ekipa za ekshumacije koje ste nadgledali?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Pa kao što sam naveo...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: U procesu njihovog rada, mislim govorimo, po kriterijumima vaše struke.

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Kao što sam već naveo, birani su timovi iz cijele Hrvatske koji su pokrivali cijelu Hrvatsku i, dakle, ja sam bio taj koji sam samo odrijedio grupe koje će ići na odriježene lokacije, na odriježene grobnice gdje će se vršiti ekshumacija, po potrebi odmah i obrada, ili će se dalje tijela prenositi na mjesta gdje će se vršiti dalja obrada. Ali postojale su individualne ekipe iskusnih stručnjaka koji su obavljali taj posao, dakle, a ja nisam nadgledao njihov rad konkretno na svakoj grobnici.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako sam i pretpostavio. Vi ste u stvari, koliko ja razumem, u ime Vlade te poslove obavljali, organizovali, raspoređivali osoblje koje će da obavi stručne poslove i tako dalje. Vi ste bili taj čelni čovek u ime Vlade koji se bavio tim poslom. Je li tako? Mislim na stručni deo posla.

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Da, to je tačno. To je, dakle, vezano uz stručni dio posla. Dakle, ovaj dio je vezan uz medicinski dio, dakle ekshumacija i identifikacija...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Naravno. Recite mi da li to znači, tu mi stvar nije do kraja jasna, da svaki izvještaj o urađenoj ekshumaciji bi vi morali da verifikujete ili ne?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne. Svaki izvještaj o ekshumaciji predan je vladinom uredu na čelu sa pukovnikom Grujićem koji je dobio izvještaj i koji je bio prisutan kod velike većine tih ekshumacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali on nije stručnjak za to. A vi, kad kažem vi da verifikujete, mislio sam verifikaciju u smislu stručne verifikacije, dakle, vi niste imali dužnost da verifikujete sve te izvještaje, nije to spadalo u vašu dužnost?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne, to nije spadalo u moj domen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Dakle, ove poslove o kojima svedočite nadgledali su drugi lekari, a vi ste, koliko razumem, samo povremeno obilazili po neku od lokacija. Je li to otprilike praksa koju ste vi imali, mislim vaša aktivnost?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kao što sam već naveo, u samom početku naših ekshumacija bio sam prisutan i vodio sam neke od ekshumacija sa medicinskog stanovišta, a kasnije su druge kolege preuzimale tu ulogu i dakle druge kolege su odlazile na ekshumacije i oni su obavljali taj posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Strinoviću, samo da se razumemo, ja ne osporavam vašu stručnost, dapače, nego govorim sobzirom na vaš neposredni rad i sobzirom, koliko sam shvatio da ste vi povremeno obilazili samo lokacije, ne radi se o kompetentnom supervizoru, ne mislim kompetentnom u smislu vaše stručnosti već u smislu radnji koje ste obavljali obilazeći te lokacije. Vi niste bili u svojstvu nekog kompetentnog supervizora koji kontroliše stručni rad tih ekipa. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tako da...

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno jer obično je išao jedan doktor sa jednim pomoćnikom i taj je bio zadužen za jednu lokaciju i on je pokrio tu grobnicu, od početka do kraja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To razumem, ali znači vaše mišljenje ne bi moglo da bude, kako bih rekao, prihvaćeno kao merodavno u svojstvu

nekog kompetentnog supervizora koji je to tamo kontrolisao, nadgledao i tako dalje, pošto vi taj posao niste obavili. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, u većini slučajeva to je tačno, ja nisam tamo i nisam nadgledao nego su postojali druge kolege koji su to radili.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Zato sam i rekao da, ne radi se o kompetentnom supervizoru čije bi mišljenje moglo da bude apsolutno ili relativno prihvaćeno kao tačno i merodavno, ne sobzirom, naravno, na vašu stručnost nego sobzirom na aktivnosti koje ste imali vezano za to. To smo raščistili. E sad molim vas, u tački 10, vi kažete da su u procesu rada prvenstveno korišćeni sudski medicinari, a samo u nekim slučajevima korišćeni su i patolozi, tako ste rekli. Da li se možemo složiti da je rad patologa na ekshumaciji potpuno neprihvatljiv, odnosno nekompetentan?

SUDIJA MEJ: Šta to znači? Na šta mislite?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja sam, gospodine Mej (May), shvatio da to nije jasno ni gospođi Uerc-Reclaf, a vidim da nije jasno ni vama, pa sam zato hteo da profesor Strinović vama objasni razliku...

SUDIJA MEJ: Ne, dopustite mu, pre svega, da pogleda izveštaj iz kojeg optuženi citira. Dajte mu, molim vas, kopiju njegovog izveštaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: O čemu se radi, gospodine Mej? Ja pitam profesora Strinovića da li se može složiti da rad patologa na ekshumaciji nije prihvatljiv, jer oni nisu stručnjaci sudske medicine.

SUDIJA MEJ: Nema nikakvih problema, gospodine Miloševiću, ali kao što dobro znate, ako svedoku postavljate pitanja o izjavi ili izveštaju svedoka, svedok to mora da ima pred sobom. Vi možete nešto pogrešno da citirate, iako to možda sada nije slučaj. Imate li sada kopiju? Dobro. Paragraf 10. Dakle, pitanje je da li patolozi imaju bilo kakvu ulogu u ekshumacijama?

SVEDOK STRINOVIĆ: Dakle, mogu još jedan puta pojasniti kakav je bio proces i na koji način smo mi u Hrvatskoj obavljali posao ekshumacija i identifikacija.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Profesore Strinoviću, samo prethodno...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da odgovori.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Da odgovori na moje pitanje...

SUDIJA MEJ: Dozvolite mu da odgovori. Pustite ga da odgovori na svoj način, a posle toga vi možete da postavite dodatna potpitanja. Izvolite, doktore Strinoviću.

SVEDOK STRINOVIĆ: Dakle, posao koji je vezan uz ekshumaciju i identifikaciju u pravilu, uvijek kada je to bilo moguće, vršili su specijalisti sudske medicine, jer su oni bili za to istrenirani, odnosno oni su i inače u životu, dakle, njihov posao sastoji se, njihov posao je upravo utvrđivanje ovakvih stvari kao što su uzroci smrti, kao što su nasilne smrti, kao što je identifikacija inače u katastrofama, što sam već i naveo. Dakle, u svim slučajevima gdje je to bilo moguće, korišteni su sudski medicinari. Međutim, pošto je bilo izuzetno puno posla, izuzetno puno je bilo slučajeva gdje je trebalo obaviti tu obradu, u slučajevima gdje su postojali iskusni patolozi koji su se i inače prije u praksi bavili sudskim slučajevima, dakle mi imamo prvenstveno sudske medicinare koji se bave sudskim slučajevima, ali isto tako i u nekim regijama kao što je Zadar, na primjer, tamo je iskusni stari patolog koji se bavi osim patologijom i sudskom medicinom. Znači on i za potrebe Suda radi i vještači, pa je tako u takvim slučajevima korišten, korišteni su i patolozi koji su uskakali i pomagali sudskim medicinarima. To je onda odgovor na vaše pitanje, dakle tamo gdje nije bilo sudskih medicinara, gdje je bilo jako puno posla, a imali smo iskusne patologe tamo su oni uskakali i pomagali kod našeg posla.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali ja...

SUDIJA MEJ: Nastavićemo raspravu o ovome posle pauze. Doktore Strinoviću, sada idemo na pauzu od 20 minuta. Međutim, imam jedno administrativno pitanje koje želim da rešim, a to je sledeće. Obaveštavam vas da nećemo zasedati u nedelji posle Uskrsa. Gospođu Uerc-Reclaf, možete to da prenesete drugim pripadnicima vašeg tima. Sledeće nedelje biće objavljen novi kalendar, ali u međuvremenu, bolje da vas već sada o tome obavestim. Dakle, pauza od 20 minuta.

(pauza)

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, profesore Strinoviću, moje pitanje je bilo precizno u tome, patolog i sudsko-medicinski specijalista su dve potpuno različite kategorije specijalnosti. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Jesu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, te dve različite specijalnosti, sudsko-medicinski specijalista je kvalifikovan da radi poslove ekshumacije i da radi poslove identifikacije, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A patolog nije kvalifikovan da radi poslove ekshumacije i poslove identifikacije. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Gledajte, ne postoji pisano pravilo, ne postoji neki zakon koji to na taj način regulira, ali ja opet ponavljam da postoje situaciji i postoje slučajevi, i takva je bila situacija u Hrvatskoj, da smo mi imali osobe koje su bili iskusni, znači ljudi koji su radili u toku svoje dugogodišnje prakse i problematiku sudske medicine i zato su ti ljudi bili onda kvalificirani dovoljno da mogu raditi takav posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, recite mi molim vas, u tom vašem ukupnom timu lekara koji su radili posao koji ste vi nadgledali, kako smo utvrdili, koliko njih nisu bili sudsko-medicinski specijalisti?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ovog časa teško mi je dati preciznu brojku, ali radilo se zaista o vrlo malom ili minimalnom broju takvih stručnjaka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, vi tvrdite da su patolozi stručno kvalifikovani za ekshumaciju i identifikaciju?

SUDIJA MEJ: Svedok vam je dao objašnjenje. Ne možemo ništa dalje da ustanovimo u vezi sa tim, a ako imate nešto novo, možete da mu postavite pitanje, ali meni se čini da smo ovo područje iscrpeli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam da li je tačno da je utvrđivanje uzroka smrti kao identiteta neke osobe u domenu sudske medicine. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je u načelu točno, ali ja sam objasnio zašto su i neki patolozi sposobni da daju odgovor na takvo pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi u tački 21 kažete: "Ja kao koordinator tima za identifikaciju vodio sam koordinaciju ovog posla, no nisam niti nadlegao rad timova za identifikaciju niti sam pregledao njihova izvješća". Da li to potvrđuje da se vi niste bavili ocenom kvaliteta stručnog rada lekara koji su radili identifikaciju? Je li tako? Prema tome, da, izvolite?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dakle, moja zadaća je bila, kao što sam naveo, koordinacija ovoga posla, a posao su obavljali kvalificirani stručnjaci za koje nije bilo potrebno nadglijedanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali vi nemate nikakvog učešća u tim identifikacijama. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja imam učešća u identifikacijama od 1991. godine, odnosno 1992. godine kada su počele te vrste identifikacija, sve do današnjeg dana, ja radim u timu za identifikaciju neprestano.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko ste onda vi, kad kažem vi, mislim na stručno učešće u identifikacijama, u koliko ste vi identifikacija vi lično učestvovali, koliko osoba ste vi lično identifikovali?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu dati opet točan broj, ali sigurno da se radi o broju oko 1.000 ili tako nešto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da raspravimo još jedno pitanje koje se tiče ovih stručnih nalaza. Vi ste, kada ste maločas svedočili, uvek govorili da se radi o događaju, stradanju, smrti koja je nastupila tada i tada, na primer kažete oktobra 1991. godine ili januara 1992. godine i tako dalje. Kako ste vi utvrdili kada su ubijene žrtve koje su ekshumirane?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To su podaci koji su dobiveni preko vladinog ureda, a oni su dobiveni obradom podataka, sa tim da nisam sudjelovao direktno u obradi tih podataka, no ja sam dobio te podatke od vladinog ureda, kažem, koji je došao do njih iz više izvora.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, to znači vi ste ugradili te podatke od vladinog ureda i njihovih izvora u svoj izveštaj. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je točno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Prema tome, da li možemo da zaključimo oko toga i da se složimo oko toga da nije stvar sudsko-medicinskog stručnjaka da može da kaže datum i mesto gde su stradali, vi uvek govorite... U stvari i možete da utvrdite mesto gde su ekshumirani, a ne gde je neko stradao, gde je neko poginuo, nego mesto gde je on ekshumiran? Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno, sa time da, kako bi se dobila kompletna slika o nekom slučaju, mi smo koristili podatke vladinog ureda vezano uz datum nestanka i podatke koji su naši podaci, vezano uz datum ekshumacije i daljnje obrade.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Razumem, doktore Strinoviću, ali vi ste na primer, na početku sam video među slikama koje ste pokazivali, kaže: "Ovo je Srbin, ubijen zato što mu je sin u vojsci". Je li to vaš posao da utvrdite zašto je neko ubijen? Otkud znate da nije ubijen što je Srbin? Da li vi u okviru svoje struke uključujete i pravdanje ubistva nekog Srbina objašnjavanjem da je ubijen zato što mu je sin u vojsci? Je li to stručno-medicinski nalaz koji ste vi ovde rekli ili ste samo komentarisali neku svoju pretpostavku?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: U konkretnom slučaju ja sam samo komentirao podatke koji su dobiveni tokom obrade, koje smo mi dobili od vladinog ureda gdje se radilo o jednom jedinom slučaju Srba koji je ubijen tada u Voćinu i prema tadašnjim podacima, dakle najvjerojatniji razlog zbog kojeg je on ubijen je bio taj koji sam ja naveo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja razumem, ali vi svedočite o stvari, dakle koja ne spada u vašu struku već dajete pretpostavku koju su našli nekakvi drugi organi. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To je bio samo moj jedan komentar koji nema veze direktno uz uzrok smrti i onaj posao koji ja radim.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A upravo sam to hteo da kažem, da ste rekli stvari koji nemaju veze sa poslom koji vi radite. Je li takva i ova šta ste pomenuli, kako je neko umro od posledica mučenja u zatvoru u Kninu? Kako vi možete da to zaključite? Vi možete da zaključite da je neko mrtav i da je mrtav od povreda od kojih je umro, ne možete da zaključite da su te povrede posledice mučenja u zatvoru u Kninu. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: U tom slučaju ja sam naglasio da su to podaci koje smo mi dobili od Županijskog suda u Zadru i to su podaci citirani iz tog teksta. Dakle, to nije moj zaključak, niti ja tu imam kakav

komentar, nego je samo ono što je pisano u zapisniku Županijskog suda u Zadru, gdje se navodi ovaj podatak, a to nije moj podatak, ja ga nisam mogao niti sam ga ja provjerio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, razumem, pa upravo sam to hteo i da utvrdim. U tački 22 izjavljujete da se izveštaj o uzroku smrti odnosi na slučajeve obrađene u Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu ili na slučajeve koje su stručnjaci zavoda uradili na terenu. Da li, dakle, izveštaji o uzroku smrti ekshumiranih osoba od strane lekara patologa nisu ni sastavni deo izveštaja koji vi navodite?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam o kojem izvješću sad pitate, da li o ukupnom koji smo danas čuli ili za ovaj vezan uz Zagreb gdje ste dobili tablicu i točan podatak koliko je slučajeva obrađeno u Zagrebu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitam i za jedno i za drugo.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Vezano uz Zagreb, to mogu reći da je to tačno, a vezano uz ovo ostalo, uzeti su svi nalazi pa tako i nalazi patologa konkretno iz Zadra koji je vršio obdukcije vezano uz, recimo, Škabrnju i područje koje je on pokrивao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, sasvim dovoljno. I pri tome, pošto to tako kažete, da li je jasno da nalazi patologa su stručno neverifikovani i da ne mogu da budu predmet ozbiljnog razmatranja koji se odnose na uzrok smrti i način nanošenja povreda? Samo kažite da ili ne, ja ne insistiram ni na kakvom odgovoru drugom.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu ponoviti da u konkretnom slučaju kada se navodi, taj patolog, da se radilo prvo o jednom velikom broju svježih tijela, tijela koja su nakon par dana nakon smrti dostavljena na obdukciju, gdje je bio evidentan, dakle uzrok smrti. Protokoli su vrlo korektno napisani, sa jasnim opisom, i iz njega je vidljivo što se desilo i kakvi su bili uzroci smrti. Kažem, patolog je godinama vještačio na Sudu u Zadru i bio je priznat i kao vještak na tom području.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, recite mi sad, doktore Strinović, pošto vas je gospođa Uerc-Reclaf pitala da li ste vi vršili ekshumacije ubijenih Srba, pa je onda rekla da neće da ulazi dalje u to jer to nije predmet za koji se druga strana interesuje, ali vi ste ipak odgovorili da jeste, vršili ste. Recite mi, da li ste vršili obdukciju ubijenih vojnika i starešina JNA?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Mogu odgovoriti potvrdno na to i to mogu odgovoriti da je to bilo 1991. godine negde, mislim da je bio deseti mjesec 1991. godine kada su stradali vojnici, mislim da je to bila vojarna u Bjelovaru gdje je bio jedan veći broj, dvadesetak osoba zbog eksplozije koja je nastupila u vojarni došlo je do smrtnog stradavanja i oficira i vojnika bivše JNA i ti slučajevi su obrađeni u Zagrebu i nakon toga predani su, nakon obrade odmah predani su vojnim vlastima tadašnjima još u Zagrebu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li možete nešto da kažete o povredama registrovanim na njihovim telima, o kojima su, i oruđima kojima su povrede nanete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja se sada nisam pripremio za taj dio, odnosno za te slučajeve koje vi meni sada pitate, ali po sjećanju, kad govorimo o vojarni u Bjelovaru, koliko se ja sjećam, radilo se o jednoj velikoj eksploziji i usled toga je došlo do stradavanja većeg broja ljudi. Dakle, radilo se o eksplozivnim ozljedama, ali detalje vam ovako ne bi mogao prenijeti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, Da li ste vi kao lekar forenzičar vršili obdukciju ubijenih Srba i koliko i kada i gde?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja bih samo ovako nabrojao neke od slučajeva gdje smo mi radili stradale Srbe. Radi se o 1991. godini, Šnjegović 13 osoba, Vukovar - Novo groblje gdje je u velikoj grobnici, gdje je bilo 900 i nešto osoba, među njima oko 70 Srba je bilo koji su također obrađeni. Zatim je tu Paulin Dvor, odnosno Rizvanuša gdje su tjela sad pronađena, dakle 18 tjela, Pakračka poljana gdje je nađeno 19 tijela. Zatim Medački džep, gdje je nađeno 11 tijela koji su obrađeni. Karlovac, to je mislim na Koranskom mostu, 13 osoba koje su bili ubijeni i obrađeni u Zagrebu. I nakon 1995. godine ekshumirano je na kninskom groblju 300 osoba srpske nacionalnosti. Zatim je u Gračacu 154 osobe ekshumirano, Korenici 27 osoba. Te osobe su ekshumirane, obrađene. Ove zadnje o kojima govorim, a radi se dakle o 481 osobi, dakle to je Knin, Gračac, Korenica, oni su obrađeni, vrši se identifikacija. 112 osoba je identificirano iz Knina i sa tim da je postupak i dalje u tijeku, zovu se rodbine koje dolaze iz Hrvatske i Srbije da evidentiraju svoje najmilije, a grobnica Gračac je obrađena, gotova. Radi se sada na prikupljanju dodatnih informacija, podataka, rade se albumi koji se šalju u mjesta gdje se nalaze rodbine nestalih, tako da se priprema također identifikacija. Isto je i sa Korenicom. Radi se, dakle klasična identifikacija kao i kod svih ostalih slučajeva, a primjenjuju se i DNA identifikacije u slučajevima gdje

rodbina nije sigurna, gdje su nejasni podaci pa se onda i na taj način vrši identifikacija. Postupak identifikacije Srba u Hrvatskoj se odvija. On ide sporo kao i ostali postupak. Mi imamo preko 500 tijela koja se nalaze na Mirogoju, radi se o ljudima koji su stradali još 1991. godine, koji su neidentificirani. Pokušavamo doći do njihovog identiteta, ali posao je vrlo spor. Isto tako vrijedi i za ove, dakle slučajeve o kojima sada govorim, dakle o hrvatskim državljanima srpske nacionalnosti koji su, kažem, ekshumirani na ovim grobljima i gdje je postupak identifikacije u tijeku i mi se nadamo da će velik broj slučajeva biti pozitivno riješen u smislu identifikacije.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kad govorimo o tim obdukcijama ubijenih Srba, da li možete nešto da kažete u najkraćem o povredama registrovanim na njihovim telima i oruđima kojima su te povrede nanete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Neke precizne podatke mogao bih tek dati nakon detaljne obrade, odnosno jednog pisanog traga, ali mogu reći da se radilo o ozljedama dakle svih vrsta, najviše je bilo u pitanju strijelnih i eksplozivnih ozljeda, a za ove druge ozlijede zaista mi je teško sada govoriti, a bez pripremljenog materijala, tako da vam ne bi mogao dati neke preciznije podatke.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na koje druge mislite, mislim na koje druge vrste povreda i oruđa kojima su nanete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dakle, nakon strijelnih i eksplozivnih koje su daleko najbrojnije dolaze u obzir ozlijede u smislu reznih rana, ubodnih rana, udaraca tupo-tvrdog sredstva i slično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To su znači povrede koje nisu nastale dejstvom naoružanja koje spada u savremena sredstva ratovanja, je li tako? Je li tako, doktore Strinoviću?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Nemam komentara na to pitanje, jer to su uzroci smrti o kojima ja govorim, jel'.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. A da li ste vi vršili obdukciju vojnika Marka Utržana koji je bio zarobljen kao pripadnik JNA i bio u logoru u Zagrebu gde je polovinom 1991. godine ubijen i to od strane poznatog lica, a kasnije su posmrtni ostaci predati porodici u Vojvodini?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne bih znao odgovor na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne znate odgovor na to pitanje.

Dobro. A dobro, da li ste vi vršili obdukciju ili ste prisustvovali obdukciji porodice Zec koja je ubijena početkom rata u Zagrebu i da li su, na primer oni, jeste vi, znate na primer nešto o toj porodici Zec koja je ubijena u Zagrebu? Jeste li vi vršili obdukciju?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Meni je poznat slučaj Zec, meni je poznato da je ubijen najprije otac, a nakon toga ubijeni su majka i kćerka, to se desilo u Zagrebu i obdukcija je rađena. Mislim da su u pitanju bile strijelne ozlijede, ali detalje vam ne mogu reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi da li su i oni, ti članovi porodice Zec, dakle Srbi koji su ubijeni u Zagrebu prikazani u ovom vašem izveštaju kao žrtve, kako se to definiše, četničke agresije ili žrtve učesnika domovinskog rata?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Oni su prikazani u onom izvješću obdukcija rađenih u Zagrebu u onom ukupnom broju stradalih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A pošto ste ovde davali podatke o tome, šta nije samo forenzički nalaz nego i druge koje ste dobijali od drugih organa, da li znate da je bio poznat ubica koji je izvršio taj zločin nad porodicom Zec?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja znam da je u Zagrebu vođen sudski postupak, da su bili optuženi. Koliko osoba i koje točno, to sad ne znam, ali znam da je bio postupak i da su uhvaćeni osumnjičeni za to kazneno djelo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Poznato vam je i da su dobili oslobađajuće presude, čak da je jedan odlikovan od tih ubica.

SUDIJA MEJ: Mislim da smo se udaljili od svedočenja ovog svedoka. Krenimo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitala vas je gospođa Uerc-Reclaf o razlici i u brojevima poginulih od 11.834, koliko se nalazi u izveštaju ukupno poginulih u ratu koji se nalazi u izveštaju pukovnika Grujića, i ovih 5.140 koji vi pominjete. Ja nisam do kraja razumeo vaš odgovor, ova razlika su, koliko sam shvatio, vojnici pa se nije vršila nikakva sudsko-medicinska analiza. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kao što sam već naveo, dakle radi se o jednom velikom broju slučajeva koji su upravo u početku rata, kada je bio i najveći broj žrtava, naprosto nije se stiglo sve te osobe dopremiti do pros-

ektura u mjestima gdje su one postojale. Većina tih ljudi bile su osobe, dakle vojna lica koja su stradala na ratištu i zato je procedura bila na neki način ubrzana i zato je, taj broj nije došao do prosektura nego je završio na, jednim skraćenim postupkom izvršena je identifikacija, odnosno utvrđivanje uzroka smrti i pokapanje tih osoba.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, a koliko je od ovih 5.140 takođe bilo vojnika?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Nemam ovdje podatak, tako da ne mogu vam odgovoriti na to pitanje. Određeni broj je bio, ali koliko ne mogu vam reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A recite mi onda, i kad je reč o ovom broju od 11.834 i kad je reč o ovom broju od 5.140 koji je unutar toga broja od 11.834, koliko je od toga konstatovano da su u pitanju ubijeni Srbi?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Nemam točnih podataka, ali koliko znam, ovdje su uključeni Srbi iz vukovarskog Novog groblja, a za druge slučajeve ne mogu tvrditi. Dakle, oko 70 osoba vezano uz Vukovar - Novo groblje je uključeno u taj broj, a za ove ostale vam ne mogu reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, doktore Strinoviću, pretpostavljam da vam je poznat podatak o oko 7.000 ubijenih Srba. Je li znači da su u ove vaše brojke ušli samo oni koji bi predstavljali 1 posto od ubijenih Srba? Kako to objašnjavate?

SUDIJA MEJ: To šta vi tvrdite pretpostavlja da je prihvaćen broj od 7.000 ubijenih Srba. Mi smo o tome već govorili. Taj broj se odnosi, ako se dobro sećam, na čitav taj period, odnosno na period do 1995. godine i kasnije. Ja mislim da vi zapravo ne možete da odgovoriti na to pitanje, gospodine Strinoviću. Da li možda znate koliko je Srba ubijeno?

SVEDOK STRINOVIĆ: Ne, ja nemam podatak o točnom broju ubijenih Srba u Hrvatskoj.

SUDIJA MEJ: Idemo dalje, gospodine Miloševiću.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Doktore Strinoviću, pomenuli ste da ste bili direktno angažovani na obdukciji ovih ubijenih vojnika i starešina JNA u kasarni u Bjelovaru. Da li se sećate njihovog broja i gde su njihova tela sahranjena?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Točnog broja se sada ne mogu sjetiti. Mislim da je bilo negdje oko dvadesetak, a koliko se ja sjećam, sva tijela su nakon obrade predana vojnim vlastima u Zagrebu još, dakle tada prebačeni su u bivšu vojnu bolnicu gdje su bili još, bivša JNA je bila tamo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A ovo vas pitam upravo zato što do današnjeg dana vlasti Hrvatske nisu izručili telo vojnika Savića iz okoline Orašja. Da li nešto znate o tome?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja znam samo da su bila tijela koja su bila jako oštećena i gdje je identifikacija bila nemoguća i dakle, neka tijela su vođena pod "NN", neka su bila sa imenom i prezimenom. Što je bilo sa konkretnom osobom, ja zaista ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Recite mi, molim vas, u Bjelovaru kao i u drugim mestima u Hrvatskoj ubijeni su mnogi Srbi, pa recimo na "Kiršovoj farmi" je ubijen veći broj Srba. Neki od tih Srba su obdukovani u vašem Zavodu u Zagrebu, kao što je telo, na primer, Boška Radonjića iz sela Babinac, Bjelovar. Pa moje pitanje glasi da li možete da mi kažete da li je moguće da se slike njegove obdukcije dostave? Jer po onome šta sam ja video, pojedini delovi slika koje je vaš Zavod dostavio Međunarodnom komitetu crvenog krsta (ICRC, International Committee of the Red Cross) su odsecani makazama, a i samo fotografisanje je vršeno na poseban način da se sakriju pojedine povrede na telu Boška Radonjića. Da li može da se dobi-je...

SUDIJA MEJ: Samo trenutak, samo trenutak. Da li je vama uopšte jasno o čemu govori optuženi? Ne. Gospodine Miloševiću, detalji ovakve vrste, čak i ako jesu istiniti, nisu za ovog svedoka. Oni zvuče kao vaše tvrdnje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pitam svedoka da li se mogu dobiti nalazi, fotografije i podaci koji se odnose, dakle, na osobu koja je obdukovana u vašem Zavodu u Zagrebu tako da budu celoviti i raspoloživi?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Za svaku osobu koja je obducirana na Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu može se dobiti po narijedbi Suda kopija protokola, fotografija i svega ostaloga, jer se sve to čuva na zavodu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, doktore. Sobzirom da ste vi bili koordinator tog medicinskog dela prilikom ekshumacija i identifikacija, i kako ste sami rekli, određivali ste timove za taj posao, po kom kriterijumu ste obrazovali komisije i lekare za ovaj posao?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radilo se o stručnjacima, dakle ljudima koji su imali praksu u sudskoj medicini ili su bili iskusni stari patolozi. Prema tome, radilo se o osobama koje su po našem mišljenju mogle obavljati posao, posao vezan uz ekshumaciju, odnosno kasnije uz obradu posmrtnih ostataka. Prema tome, svi iskusni sudski medicinari koji su bili u Hrvatskoj bili su raspoloživi i oni su i radili taj posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li je bila propisana neka metodologija rada koje su se morale pridržavati sve ekipe ili je svaki lekar radio posao onoliko koliko je on znao i onako kako je on u datom trenutku smatrao da treba?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Kako se posao postepeno odvijao, dakle govorim prvo o ekshumacijama, tako su se ljudi i sa vremenom bolje educirali, ali sigurno da svaki onaj koji je išao prvi put na teren bio je upoznat sa problematikom, bio je upoznat sa onim što je njegova dužnost, kako se radi posao i koje su bitne stvari koje mora znati kod ekshumacije. Naravno, isto to je bilo kada je riječ o obradi podataka, odnosno obradi slučajeva, odnosno obdukciji i onom ostalom.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ja mogu da zaključim, doktore Strinoviću, da vi sve njihove nalaze i mišljenja prihvatate?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Po pravilu, ja svako mišljenje mogu pročitati i komentirati, ali svako je odgovoran za svoj posao. Prema tome, za svoj nalaz i mišljenje koji je dao u konkretnom slučaju on je, svako od njih je na neki način zakleti sudski vještak i on odgovara za ono što je napravio.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li ste kao koordinator tima imali uvid i imali prilike da vidite izveštaje o obdukcijama Srba ubijenih u Paulinom Dvoru čija su tela 1997. godine prebačena iz ovog mesta u okolinu Gospića, gde su ih istražitelji ove strane preko puta pronašli 2002. godine u buradima za kupus?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja sam upoznat sa tim slučajevima. Oni su bili na Zavodu za sudsku medicinu u Zagrebu i tamo je vršena obra-

da tih tijela. Radilo se o vrlo složenoj jednom postupku obrade i identifikacije i kažem, tijela su obrađena po stručnjacima našeg Zavoda.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kad govorite o patolozima, pošto ste rekli da su patolozi vršili obradu stradalih u ratnim dejstvima samo u nekim slučajevima u početku rata, koliko vidim iz obdukcionih nalaza, radili su i po završetku rata, kao na primer Anto Blažinović 1998. godine u Beraku, Drinko Baličević i slično. Kako to objašnjavate?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o ljudima koji su kroz duži vremenski period radili na postupcima naročito ekshumacije, a neki i na identifikaciji, tako da su oni uz godine tog posla stekli dovoljno iskustva i mogli su obavljati kompletan posao, pa zato su i radili taj posao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali oni nisu specijalisti sudske medicine, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Doktor Blažanović je sada pred specijalističkim ispitom iz sudske medicine, a drugi doktor, on je bio po pravilu uvijek samo na ekshumacijama kroz mislim četiri, pet godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, recite mi sa svog stručnog stanovišta, da li je moguće izvršiti identifikaciju posmrtnih ostataka ili pretpostaviti da su tu bila tela, a da se pri tom na mestu gde se pretpostavlja da su osobe nestale ne pronađe ni jedan deo tela ljudskog porekla?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ukoliko postoje podaci o tome da je tu eventualno bila grobnica, ako na tom mjestu se utvrdi da je nešta bilo, dakle da zemlja je bila otkapana i ponovo zakapana, onda to postavlja jednu sumnju u svakom slučaju. Ali ako nema ni jednog jedinog ostatka ljudske kosti, odnosno dijela tijela onda je teško predvideti što je bilo u takvoj grobnici, odnosno takvom mjestu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, onda mi recite kako je onda moguće da ste vi u sklopu istražne ekipe Županijskog suda u Karlovcu pretpostavili, sa istražnom ekipom, da se na lokaciji broj 6 u mestu zvanom Novo Selo broj 82 nalaze posmrtni ostaci Ivana i Marije Katić, a da na tom mestu niste pronašli ni jedan deo tela ljudskog porekla, odeće i slično? Da vas podsetim, ova proizvoljna, rekao bih, konstatacija, kao i mnoge druge, nalazi se u zapisniku Županijskog suda iz Karlovca, KRI broj 277 od 1996. godine, od 2, 4. i 5. juna 1996. godine.

SUDIJA MEJ: Pre nego što svedok odgovori u vezi takvih detalja, može li da nam pomognete u vezi ove konkretne istrage i da kažete nešto o tome?

SVEDOK STRINOVIĆ: Oprostite, nisam razumio dovoljno pitanje, što bi trebalo pojasniti.

SUDIJA MEJ: Optuženi vam postavlja pitanje o jednoj istrazi koju je sproveo istražni tim Županijskog suda u Karlovcu u mestu Novo Selo. Spomenuo je jedan bračni par. Da li vam je poznato nešto o tome? Ne, gospodine Miloševiću, svedok ne može da odgovori na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa dobro, vi ste učestvovali u tom poslu, je li tako, u ekipi stručnoj Županijskog suda u Karlovcu? Ili možda niste, možda je moj podatak pogrešan.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne znam o kojem slučaju je riječ. Ja bih trebao vidjeti papire, vidjeti o čemu se radi, onda bih možda mogao nešto bliže reći o konkretnom slučaju. Nema papira, pa ne znam ko je bio tamo i što je urađeno, stvarno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da li se sećate i ako se sećate kako objašnjavate činjenicu, ja kažem da postoje papiri i naveo sam vam i krivični broj u Županijskom sudu u Karlovcu i datum iz 1996. godine, a da li se sećate...

SUDIJA MEJ: Moram da vas prekinem. Zašto svedoku ne date te papire koje imate? Možda će onda moći da se seti i da vam pomogne. Nema nikakvog smisla da se vrtite u krug i čitate puno brojeva i puno datuma i da se onda nadate da će on toga da se seti. Imate li taj sudski spisak? Ako ga imate, dajte mu da vidi, onda će vam možda biti od pomoći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ja pitam svedoka da li zna nešto o tome. On kaže da ne zna. Pitao sam ga da li je moguće ustanoviti, a da se ne nađu nikakvi ostaci tkiva koje pripada ljudskom organizmu da su neki ljudi ubijeni na tom mestu ili bili zakopani na tom mestu. Prema tome, pitao sam...

SUDIJA MEJ: Ali kako on može da odgovori na to pitanje koje je palo sa neba bez ikakve dokumentacije, bez ikakve reference? On je radio na mnogim takvim slučajevima. Jednostavno nije fer da se na taj način njemu

istovari cela ta statistika i onda očekuje da se on toga seti. Ako imate dokumente koji podržavaju to šta govorite, dajte ih svedoku da ih pogleda, jer inače samo bespotrebno trošimo vreme.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li se sećate, pošto se ovoga ne sećate, ja sam pretpostavljao da svedok ima dokumentaciju na kojoj je lično radio, gospodine Mej, pošto ovde svedoči o dokumentaciji na kojoj uopšte nije radio, ali pretpostavljao sam da za ono na čemu je lično radio ima? Ako je moja pretpostavka pogrešna, onda ne trebate svakako da mi odgovara na to pitanje. Kako objašnjavate činjenicu da ste zaključili, na primer, to je u zapisniku u Županijskom sudu u Karlovcu...

SUDIJA MEJ: Ne, ne, čekajte, nećemo time da se bavimo. To nema nikakvog smisla. Imate li vi taj izveštaj? Ako ga imate dajte ga svedoku, ako ne, on se toga ne seća i ne može da vam bude od pomoći. Dakle, ili ćete mu dati taj dokument ili idemo dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Gospodine Mej, mogu li ja da mu postavim pitanje za drugu osobu, a da vi unapred kažete da on to ne zna? On je radio na mnogim osobama. Na primer, za Cindrić Marka rođenog 1926. godine u Slunju piše: "Vjerovatno strelna ozleda glave", a pre toga opisujete da se leš nalazio u stanju raspadanja, prisutne su samo kosti i malo tkiva, glave nema. To je citat iz tog vašeg zapisnika. Da li to znači da ste svoje mišljenje temeljili na nekoj izjavi i pretpostavci ili je to bila neka potreba? Da li je moguće izjasniti se o povredi...

SUDIJA MEJ: Ali koji je to dokument? Čekajte. Nećemo ovako da radimo. Iz kojeg to dokumenta čitate?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Upravo govorim o zapisniku Županijskog suda iz Karlovca, KRI, to znači krivično broj 277 od 1996. godine.

SUDIJA MEJ: Dobro. Pa dajte to onda svedoku. Stavite to pred svedoka tako da može da vidi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Nemam taj zapisnik ovde. Ja sam pretpostavljao da svedok može da ga se seti, ali taj se zapisnik nalazi u Hrvatskoj u njihovom Sudu u Karlovcu, a mogu da obezbedim primerak. Dakle,

pitanje je, ako ne može da se seti ovog konkretnog slučaja, a nisam ga čuo da je rekao da ne može da se seti ovog slučaja.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne mogu se sjetiti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ne možete?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li je moguće, onda mi samo recite svoje stručno mišljenje, da li je moguće izjasniti se o povredi nekog dela tela, a da taj deo tela obducent uopšte nije video? I šta mislite o takvoj konstataciji, o lekarima koji se tako ponašaju, koji se izjašnjavaju o povredi dela tela koji nisu videli? Kao u ovom slučaju, povreda glave, a glava nedostaje.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Pa u pravilu bi uvek sudski medicinar trebao nešto vidjeti da bi onda mogao zaključiti o čemu se radi. Ja za konkretni slučaj zaista ne znam tako da mi je teško to komentirati, ali u pravilu ili postoji nešto vidljivo ili postoji nešto što je sumnjivo, ali opet vidljivo ili postoji nekakva priča tako koja onda nema veze sa nekim zaključkom o uzroku smrti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Da vas onda ne mučim dalje tim pitanjem, da pređemo na sledeće. Recite mi, doktore, da li se delovi rasprnutih minsko-eksplozivnih sredstava više zadržavaju u telu nakon nanošenja povrede ili probijaju telo i ne mogu se naći u toku vršenja obdukcije? Dakle, da li se više zadrže u telu ili probiju pa se ne mogu naći? Vi imate dugu praksu, prema tome, evo na osnovu te prakse.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To svakako ovisi o više faktora, jasno o jačini punjenja, o jačini tog sredstva koje je eksplodiralo. Ja mogu reći samo jedno, da se ti elementi, dakle delovi granate, bombe i sličnoga vrlo teško nalaze na obdukciji. No zadnjih godina, zadnje tri, četiri godine tijela se dijaskopiraju, dakle gledaju se kroz rentgen, pa mi tada u dosta velikom broju slučajeva možemo naći fragmente, dakle šrapnele u tijelima. Tako da ono što se ne vidi golim okom, prostim okom, vidi se tek kada se takvi slučajevi podvrgnu rentgenskom snimanju, kada se mogu uočiti, kažem, šrapneli koji nam onda govore i ujedno i za uzrok smrti. Prema tome, teško je dati točan odgovor da li više, da li više tih dijelova eksplozivnih prolazi kroz tijelo ili se zadržava u tijelu, ovisi o puno faktora, pa ne postoji jedan jedinstveni odgovor na to pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, koliko sam ja video u literaturi koja se time bavi, uglavnom se zadržavaju u telu i mogu se naći. Vi sad kažete da ste na velikom broju našli, upotrebili se upravo izraz "na velikom broju", našli rentgenskim snimanjem ostatke minsko-eksplozivnih sredstava, je li tako? Ako se radi o telu koje je zbog vremena nastalog od smrti izgubilo meko tkivo, prisutne samo kosti, a stradalo je od minsko-eksplozivnih sredstava i ako je to telo sahranjeno u plastičnoj vreći ili sanduku, da li je realno očekivati da se geleri pronađu utisnuti u kosti stradale osobe ili prisutni u odeći na dnu očuvane vreće ili sanduka i tako dalje? Da li je to pretpostavka koja je logična?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ovisi opet o više, ovaj, elemenata. To znači kada je tijelo stavljeno u vreću, da li odmah kada je smrtno stradalo ili naknadno i za očekivati je, ako su neki metalni fragmenti, dakle šrapneli bili u tom tijelu u času smrti i nakon toga tijelo stavljeno u vreću, tada naravno da bi ti metalni djelovi koji ne nestaju trebali biti na tom mjestu, dakle u vreći ili u kostima ili u tijelu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, je li vam poznato da prilikom ekshumacije tela u Škabrnji izvršenoj, kako sam ja zapisao gledajući iz podataka, 6. lipnja 1996. godine od strane Županijskog suda u Zadru, pri čemu je sačinjen zapisnik pod brojem 436/96, ni u jednom slučaju nisu pronađeni geleri, niti u telu niti u odeći niti u plastičnoj vreći ni u sanduku, a lekari patolozi tvrde da su stradali od minsko-eksplozivnih sredstava? Da li je to moguće? Dakle, ni u jednom slučaju, a izvučen je ovakav zaključak, da su stradali od minsko-eksplozivnih sredstava.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: U Škabrnji, dakle osoba koje su 6. šestog 1996. godine ekshumirane nađeni su uzroci smrti eksplozivna sredstva, dakle eksplozivne ozlijede u samo nekoliko, to znači u četiri slučaja.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, ali nisu nađeni geleri ni u jednom slučaju.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Zašto nisu pronađeni, zašto nisu pronađeni geleri? Moguće je da se radi o tako sitnim fragmentima koji nisu bili vidljivi, a u Zadru nije vršena rentgenska obrada. Prema tome, sasvim je moguće da ljudi stradaju od eksplozivnih ozlijeda, a da se obradom, obdukcijom ne nađu geleri.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako se onda zaključiti da su od eksplozivnih ozleda stradali, ako se ne nađu uopšte geleri, a prošlo je, evo

to je 1996. godine iskopano? Na osnovu čega je onda takav zaključak mogao, po vašem stručnom mišljenju, da se donese?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Zaključak se donosi na temelju oštećenja na odjeći i oštećenja tkiva i kostiju koji, sigurno su tijela bila još uvijek relativno dobro sačuvana u času obdukcije, što je vidljivo iz obdukcionih nalaza koji priležu ovdje na Sudu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali da li dozvoljavate, doktore Strinoviću, mogućnost da su to propusti u toku vršenja obdukcije ili da ta lica nisu umrla na opisan način? Na primer, evo za Mirka Karduma rođenog 1919. godine, obducent zaključuje da je zadobio u predelu grudnog koša i trbuha višestruke prodorne rane od šrapnela, a u toku autopsije nije pronađeno ništa od toga.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Moguće je da je obducent našao razaranja tkiva koja je vidio i kostiju u tom području, a da šrapnel naprosto nije nađen.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, dobro, doktore. Navedenom prilikom, dakle, u Škabrnji je ekshumirano i identifikovano 27 osoba. Tela su bila u stanju skeletizacije, a obducent se uglavnom izjašnjava da je uzrok smrti hemoragijski šok pa vas pitam da li je ovakav način zaključivanja prihvatljiv sa sudsko-medicinskog stanovišta? Samo mi odgovorite da ili ne i idemo dalje, da ne gubimo vreme. Znači, tela su bila u stanju skeletizacije, obducent rekao da je uzrok smrti hemoragijski šok. Moje pitanje je, je li ovakav način zaključivanja prihvatljiv sa sudsko-medicinskog stanovišta?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: On nije prihvatljiv, ali uzrok smrti su u stvari strijelne ozlijede, a ne, ili eksplozivne ozlijede koje su dovele najvjerojatnije do krvarenja i do hemoragijskog šoka, a ono šta je navedeno kao uzrok smrti, to su strijelne ozlijede, eksplozivne ozlijede i slično.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Kaže, uzrok smrti hemoragijski šok, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ali su navedene i ozlijede koje su dovele do tog šoka.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to je prihvatljivo sa sudsko-medicinskog stanovišta da u stanju skeletizacije, konstatacija da je hemoragijski šok je na osnovu te dve premise moguće da se izvede?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ja to ne bi nikad napisao.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: E pa dobro, hvala vam lepo. A prilikom vršenja obdukcije pripadnike Zbora narodne garde Željka Rogoljića, po nalogu Okružnog suda u Osijeku, obducent Mladen Marcikić, specijalista sudske medicine navodi kao uzrok smrti strelne rane u predelu grudnog koša i trbuha, a na kraju mišljenje u obdukcionom zapisniku navodi da je, citiram: "Vanjskim pregledom utvrđena je opsežna destrukcija čitavog lica i srednjeg dela svoda baze lobanje. Ova ozleda najverovatnije je porekla eksplozivnog delovanja i oslobađanja krhotine većeg projektila". E sad mi recite, da li je ovakvo zaključivanje o uzroku smrti prihvatljivo ili ne i da li bi zbog ovakvih danas navedenih, ali i poznatih i navedenih slučajeva bilo potrebno izvršiti neposredan uvid u rad patologa i sudskih lekara koji su učestvovali u obradi, u ovim obradama kojima ste vi koordinirali?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Teško mi je komentirati ovaj primjer, ali zašto je tako napisano ja ne znam, zašto je takav uzrok smrti naveden. Da li bi trebala neka revizija ovih nalaza, također ne mogu vam reći.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ako se ima, a ja sam vam izneo samo nekoliko primera, nekoliko koliko su meni dostupni podaci i stručna mišljenja, kako bih rekao, sudsko-medicinskih potpunih besmislica, da li je onda to po vama razlog da se izvrši revizija i ustanove stvarne, i pogledaju ti protokoli sa stanovišta stručnog veštačenja, neke supervizije onoga šta je urađeno da se vidi šta je tu istina, a šta nije?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To je nešto što svakako se može učiniti.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, hvala vam. Kad je u pitanju Lovas, ova strana preko puta tvrdi da su ljudi stradali u Lovasu tako što su terani da gaze po minskom polju. To smo čuli ovde, čini mi se u nekoliko tvrdnji, da su ljudi naterani u minsko polje i da su tamo stradali, da su na taj način bili ubijani. Recite mi, doktore Strinoviću, je li tačno da prema vašim rezultatima, to imam ovde, ovu vašu tabelu, ali ne moram da vam je pokazujem, jer je vi sigurno znate, prema vašim rezultatima samo je jedno lice od ovih u Lovasu izgubilo život dejstvom eksplozivne naprave? To su vaši rezultati. Je li tako?

SUDIJA MEJ: Pre nego što odgovorite, morate da imate pred sobom taj dokument, dokument za koji mislim da optuženi govori o njemu, to je tabulator 36 u vašoj fascikli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Gospodine Mej, ja imam tu tabelu, ona je uz izjavu gospodina Strinovića.

SUDIJA MEJ: Treba da je ima i svedok. Možete da postavite pitanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Postavio sam pitanje. Pošto, i on je, koliko sam shvatio, na njega odgovorio. Kao što znate, gospodine Mej, ovde se tvrdi da su...

SUDIJA MEJ: Dopustite svedoku da odgovori, prestanite da pričate, gospodine Miloševiću, dajte svedoku da odgovori.

SVEDOK STRINOVIĆ: Kao što je vidljivo na ovoj tablici, radilo se o osam osoba koje su stradale djelovanjem vatrenog oružja, dakle strijelne ozlijede, jedna kombinacija strijelne i eksplozivne ozlijede, a jedna osoba je vjerovatno od eksplozivne ozlijede. To je bilo pitanje zašto tako malo eksplozivnih ozlijeda. Ono što sam ja čuo, a dakle čuo sam iz vladinog Ureda, dakle podaci koji su dobiveni na taj način je da su ti ljudi bili stjerani u minsko polje, da oni nisu krenuli u minsko polje i da su bili zbog toga ubijeni. To je podatak koji sam ja dobio, dakle iz vladinog Ureda, ali to je ono što sam ja dobio podatak, ja ne znam šta je bilo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro doktore, mi imamo ovde onda različite izjave, jedne da su stradali u minskom polju, vi ste ustanovili da je uopšte od eksplozivne ozlede stradao samo jedan, e sada je objašnjenje ipak su stradali tako što nisu hteli da idu u minsko polje. Vrlo dobro. Ali to je ono šta vi...

SUDIJA MEJ: Nije na svedoku da to komentariše.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Njegova evidencija pokazuje da je samo jedna osoba stradala od eksplozivnih sredstava i to je dovoljno. E sad, recite mi, ja imam ovde doktorsku disertaciju vašeg kolege Juhe Rainina (Juha Rainino), Finca koji, citiraću vam samo jednu rečenicu, pa ću samo da vas pitam da li se vi stručno slažete sa njim, vi mi odgovorite sa da ili ne i sasvim je sve u redu, koji tvrdi da, kada su u pitanju masovne grobnice, da se uzrok smrti najčešće ne može utvrditi, da se radi najčešće o čistim manipulacijama. Evo ja ću vam citirati i u originalu, kaže: "Prilikom istraga žrtava masovnih grobnica definicija uzroka smrti često ostaje spekulativna

ili je čak nemoguća". Samo mi odgovorite da li se slažete sa takvim stručnim stavom ovog vašeg finskog kolege ili smatrate da je on netačan?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne slažem se u potpunosti, a mogu to i obrazložiti. Naime, radi se o tome da svaka grobnica je zasebna. Radi se o tome koliko dugo su tijela u toj grobnici. Ako su tijela u masovnoj grobnici kraće vrijeme, onda je mogućnost utvrđivanja uzroka smrti znatno bolji i znatno veći, a ako su tijela duže vrijeme u masovnoj grobnici tada situacija o uzroku smrti može biti promjenjena. Osim toga, ovisno o tome kako su tijela sačuvana, dakle tijela mogu biti u masovnoj grobnici vrlo dobro sačuvana, mogu biti saponificirana i čitava, mogu biti skeletirana i onda je situacija drugačija. Ovisno o tome da li u masovnoj grobnici je došlo do, na neki način, postmortalnog ozljeđivanja, bilo iskapanjem sa strojevima, bilo namjerno na neki drugi način uništavanja tragova i slično, prema tome, neće svaka masovna grobnica dati isti broj i istu vjerodostojnost uzroka smrti. Kod nekih slučajeva moći ćemo u velikom broju slučajeva utvrditi uzrok smrti, kod nekih taj uzrok smrti će biti bitno manji. Mislim da je bitno da se sudski medicinar, odnosno onaj koji vrši tu obradu, koncentrira na one elemente i one uzroke koji su njemu jasni ili vjerojatni i da ih tako konstatira.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, doktore, da odemo dalje od ovog stručnog terena vaših i ocena profesora Juhe Rainina. Pošto govorite o masovnim grobnicama, a pominjali ste i Vukovar, recite mi da li je konačno, eto posle toliko godina, utvrđena nacionalna struktura lica koja su iskopana na svim mogućim lokacijama u Vukovaru?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Po raspoloživim podacima vladinog Ureda za zatočene i nestale, na vukovarskom groblju, na vukovarskom groblju ekshumirano je 990 osoba i od toga oko, po mom saznanju, oko 70 je bilo srpske nacionalnosti. Ja nekih drugih podataka nemam tačnijih.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, to je sve čime raspolaže vaš Ured i vaša medicinska služba koja radi u okviru tog Ureda, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Što se tiče Vukovara, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Vi ste, kad god govorite o, u svom svedočenju u toku današnjeg dana upotrebili stalno izraz streljani. Koliko ja razumem, vi ste mogli da utvrdite da je neko stradao od vatrenog oružja, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno. Dakle, radi se o strijelnim ozljedama, ozljedama usljed vatrenog oružja. To je tačan odgovor, da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To znači ne može se upotrebiti izraz streljani? To podrazumeva je neko mogao da pogine od vatrenog oružja u svim mogućim prilikama u borbama, od čak i od zalutalog metka i tako dalje i tada bi bio klasifikovan po vašoj klasifikaciji da je neka prostrelna rana. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Pa ja sam, koliko sam mogao, koristio uvijek izraz strijelna ozlijeda i...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja vas pitam zbog toga šta ste vi vrlo često danas u toku dana, možete da pogledate traku, upotrebili izraz streljani, šta je i u hrvatskom i u srpskom jeziku izraz za, kako bih rekao, likvidaciju ljudi vatrenim oružjem, sasvim određeno. Dakle, to se ne odnosi na takvu konstataciju već na prostrelne rane. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, na strijelne ozlijede, tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Sad mi recite, pošto to do kraja meni nije jasno, čak ni kad je o broju reč, kad je u pitanju Ovčara, vi ste utvrdili da je oko 200 ljudi ubijeno, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Točan broj je 200 osoba koji je nađen na Ovčari.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tačno 200. A da li je tačno da je od tih 200 njih 86, to je znači nekih 40 posto imalo prethodne rane, odnosno prethodno bilo ranjeno?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je vidljivo iz protokola koji smo mi dobili od međunarodne ekipe koja je radila postupak obrade i gdje je utvrđeno da su te osobe bile ranjene na neki način.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da li ste vi utvrdili da se radi o hospitalizovanim pacijentima ili se radi o licima koja su zadobila neke prethodne rane u nekom vatrenom okršaju, a ne o hospitalizovanim licima? Na koji način ste to, na koji način je moguće napraviti tu razliku ili napraviti takvu identifikaciju?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: U slučaju Ovčare radi se o broju, dakle 86 mislim koji su bili, utvrđeno je da su bili ranjeni i kod velike većine postojali su, postojali su, dakle vidljivi očiti medicinski zahvati u smislu ili imobilizacije ili umetanja šipki ili amputacije ili takve slične ozlijede koje su evidentno bile zbrinute pa su nađeni na tim ljudima, dakle kod ekshu-

macije, odnosno obrade nađeni su zavoji, gips i druge, druga medicinska pomagala koja su upućivala da se radilo o osobama iz bolnice, dakle ranjenicima iz bolnice.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A dobro, da se opet vratimo na Lovas, da i ovde raščistimo da li ima neke zabune. Vi tvrdite da je 25 lica streljano. Da li i tu važi ovo šta smo maločas raščistili, da se ne radi o streljanju nego da je reč o ljudima koji su stradali od vatrenog oružja?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o strijelnim ozlijedama, da, kao što sam naveo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kad je o Škabrnji reč, pošto ste tu rekli takođe 40 lica streljano, takođe mislite na strelne ozlede, a ne na to da su streljani?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, sve je to isto.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Samo da pogledam još, zabeležio sam ovde samo još nekoliko vaših konstatacija. Na primer, Baćin, zapisao sam da govorite o 58 stradalih, da se kod 28 čak, to je ogroman procenat, nije mogao utvrditi uzrok smrti. Kako je to moguće?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To sam i objasnio u svom izlaganju kada sam rekao da se radi o jednoj teškoj grobnici gde su tijela bila jako pomiješana i oštećena na neki način i da naprosto uzrok smrti nije bilo moguće utvrditi.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: To je vršeno 1997. godine, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: To je vršeno na terenu na licu mjesta tamo neposredno uz grobnicu.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro. Govorili ste o Vučkovićima, gde su nađene dve osobe, ako sam dobro zapisao, Vučkovići ili Vukovići, Vučkovići mislim. To ste govorili danas pre podne. Pa pitanje je, pošto kažete tu su dve osobe, isto tako od vatrenog oružja, kako ste ustanovili, stradale, a kažete, pretpostavlja se da se nalazi sedam osoba. Ne razumem šta u smislu vašeg stručnog izveštaja znači to, pretpostavka da je sedam, ako je nađeno dve?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Radi se o lokaciji Vukovići. Radi se o tome da su u tom mjestu nađene dvije osobe koje su identificirane i to su

dvije osobe koje su nađene na drugom mjestu. Sedam osoba, za njih se pretpostavlja da su svi stradali u kući i da su nađeni ostaci na zgarištu. Dakle, sedam osoba je zgarište, plus ove dvije osobe o kojima govorimo, koje su poginuli, dakle usljed strijelnih ozlijeđa, oni su na drugom mjestu nađeni, ali sve u Vukovićima.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ali vi ste govorili i o neke dve osobe koje su obešene, koliko sam shvatio?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Dva brata, oni su pak, dakle imamo dvojicu koji su nađeni na jednoj lokaciji koji su, u pitanju su strijelne ozlijeđe, pretpostavlja se, sedam osoba koje su na zgarištu jedne kuće i posebno na drugom mjestu, opet u Vukovićima, ali na drugom mjestu, dva brata koji su pronađeni obješeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Čekajte, kad su pronađeni?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Sve je to ekshumacija 13. osmog 1996. godine.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A kako ste ustanovili 1996. godine, pošto vi tvrdite ovde da su oni stradali 1991. godine, kako ste ekshumacijom 1996. godine utvrdili da su oni obješeni?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Obdukcija je rađena na terenu po naredbi Županijskog suda u Zadru i navodi se slijedeće, ono šta je dobio obducent kada je vršio pregled mrtvog tijela, da je jedan od braće, dakle Lončar Ivan nađen 24. desetog 1991. godine, nađen je obješen, od strane sina Marka, i onda ide dalje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Obesio ga je sin?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne, ne, nađen je od strane sina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A, našao ga je sin.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Isto tako i za drugoga.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali to znači, vi ovde ne dajete sudsko-medicinski nalaz već dajete neku informaciju koju su dobili istražni organi Hrvatske, odnosno u tom slučaju istražni organi tog zadarskog, Zadarske županije, je li tako? Dakle, ovo opet nije sudsko-medicinski nalaz nego policijski nalaz?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Nalaz, dakle liječnik koji je radio ovaj pregled leša kaže da on nije našao tragove mehaničkih ozlijeđa, ali da ima podatak vezan uz vješanje.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da, podatak policijski. Je li tako? Dobro. Govorite o Saborskom, nađeno 27 ostataka, 27 osoba, samo dve su stradale od vatrenog oružja, vi ste i za to upotrebili izraz streljani, ali sad smo raščistili šta pod tim podrazumevate, dakle poginuli od vatrenog oružja, a čak kod 15 nije utvrđeno kako su stradali. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Koliko je nađeno posmrtnih ostataka? Za koliko osoba je nađeno posmrtnih ostataka?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: 27.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A na osnovu čega ste ustanovljavali uzroke smrti, okolnosti i tako dalje? Ima li ikakav sudsko-medicinski nalaz o uzrocima smrti?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Postoje uzroci smrti za ove koje sam naveo. Dakle, jedna strijelna ozlijeđa, pet trauma i šest paljevina. Postoje obdukcioni protokoli.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Tih šest paljevina, to su lica stradala u požaru?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Tako je.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Jesu to lica stradala u požaru kad su u toku tog okršaja gorele kuće ili je neko ta lica stavio na vatru da ih zapali?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja to ne znam. Ja mogu samo reći da su ta lica nađena, dakle ostaci koji su bili spaljeni.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, ali...

SUDIJA MEJ: Uskoro će biti vreme za pauzu. Da li vam treba još puno vremena za ovog svedoka?

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Ne, samo kratko.

SUDIJA MEJ: U redu, onda ćemo da nastavimo.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Ja pokušavam da utvrdim, gospodine Mej, kako bih rekao, validnost ovih izveštaja, jer na početku smo raščistili da od lokacija koje su pomenute jedino je jedna na teritoriji Jugoslavije, a i tamo se radilo o telima koja su nađena u Dunavu, pa tamo zakopana jer svakako nije trebalo da se puste da plivaju Dunavom. Prema tome, ovo su stvari koje nemaju veze ni sa Srbijom ni sa mnom, ali želim da raščistim ove stvari do kraja. Sa sudsko-medicinskog stanovišta, pošto vi kažete ne znate kako su spaljeni, vi ste ipak, kako bih rekao, sa druge strane izvukli zaključak da je neka nepokretna osoba izgorela u kući zato što su pronađene na mestu gde je otprilike trebalo da bude krevet, ostaci izgorelih kostiju. Je li tako? Dakle, vi na jednoj strani ne možete da tvrdite da li su te osobe spaljene namerno ili su izgorele u nekom požaru, a na drugoj strani izvlačite zaključak, stručni, da se radi o toj osobi zato što su nađene kosti u kući gde je trebalo da se nalazi, jer je bila, kažete, nepokretna. Dakle, da li to navodi na zaključak da je ta, eto ta osoba stradala u požaru?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Mi ne možemo zaključivati kako je došlo do požara. Samo možemo zaključiti da je osoba stradala i da su nađeni ostaci koji su posledica jednog plamena, požara.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, kad govorite o Škabrnji, govorite o Nadinu, vi govorite o licima i događajima, znači Škabrnja 1991. godine, Nadin 1991. godine, da su ti stradali par dana posle stradanja, od strane vlasti Krajine predati hrvatskim vlastima, je li tako? A da li se tu radi o licima koja su stradala u oružanom sukobu između dve strane? Dakle, stradaju i na jednoj strani i na drugoj, posle toga razmenjuju, koliko znam, i zarobljenike i mrtve. Je li to praksa koju ste vi mogli da utvrdite i osvedoči to sve? Na kraju krajeva, tim povodom je radila i vaša Komisija koja se tim bavila i odnosima sa Krajinom, je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ja mogu samo odgovoriti i ponoviti na neki način da su tijela koja se vode pod Škabrnja 1 predana hrvatskoj strani 23. jedanaestog, da je izvršena obdukcija, da su utvrđeni uzroci smrti za te osobe, da se tu radilo o civilima starosti od 1900. godine i, najstariji je bio 1911. godište mislim, a najmlađa osoba je bila 1986. godine, djevojčica, a kako su oni stradali, to ja ne znam.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Što se tiče devojčice koja je rođena 1986. godine zaista to nije sporno, to je reč o civilu, a na osnovu čega ste vi, kao sudsko-medicinski veštak, utvrdili da su ostali civili?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Ja nisam nigdje utvrdio da su oni civili, ja samo mogu reći godišta...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Pa vi sad tvrdite da su civili.

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Ja samo mogu tvrditi godišta, dakle, starost tih osoba, od kojih je jedan dobar broj, ovaj, ljudi i preko 80 godina.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Recite mi, gospodine Strinoviću, da li ste vi od te 1991. godine, pa u tih nekoliko godina, imali direktne kontakte i neku saradnju sa vlastima u Kninu u vezi sa tim poslovima kojima ste se bavili ili je neki vaš odsek ili neki vaš pododsek imao neke veze i oni vršili takođe neku saradnju, razmenu i utvrđivanje, razmenu ubijenih, stradalih u raznim ratnim dejstvima, u 1991. godini i 1992. godini?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Ja osobno nisam imao kontakte sa osobama u Kninu, ali postojala je razmjena. Znam da je postojala razmjena mrtvih tijela i da je to bilo, dakle, i 1991. i 1992. godine su takvi slučajevi razmjenjivani.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: A da li imate ikakav svoj sud o toj saradnji, je li to bila saradnja koja je bila korektna u smislu stručnog odnosa i poštovanja određenih pravila, humanitarnog prava i tako dalje? Imate li kakva saznanja o tome?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Koliko sam ja upoznat, suradnja je bila dosta korektna i nema nekih posebnih primjedbi na tu suradnju.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dobro, onda samo još na kraju da vas pitam, rekli ste da ste od 1991. godine imali kontakte i saradnju sa Komisijom Jugoslavije, je li tako? Znači od 1991. godine pa eto do, do kraja rata, pa od kraja rata do 2000. godine, da li smatrate da je ta saradnja bila korektna i da je bila bazirana na istim nastojanjima da se pomogne obema stranama, odnosno porodicama na obe strane da razreše svoje probleme u vezi sa poginulim i nestalim u tim sukobima koji su trajali tih početnih godina, devedesetih godina?

SVEDOK STRINović – ODGOVOR: Da, mislim da je suradnja bila, sve u svemu, čitavo vrijeme korektna.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Da li ste imali ikakve prepreke sa strane jugoslovenskih vlasti ili neko nerazumevanje ili odbijanje u rešavanju ovoga šta ste radili?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne bih rekao posebno, bilo je slučajeva koji su malo sporije dolazili na red, neki su slučajevi brže rešavani, ali u svakom slučaju, jedan pozitivan trend je bio vezan uz ovu komisiju i, dakle, suradnju sa drugom komisijom...

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ – PITANJE: Dakle, od 1991. godine pa na dalje. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

OPTUŽENI MILOŠEVIĆ: Hvala, doktore. Nemam više pitanja, gospodine Mej.

SUDIJA MEJ: Izvolite, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Ne znam, časne sudije, da nećete praviti pauzu u ovom momentu.

SUDIJA MEJ: Budući da je ovo poslednji svedok, ako možemo brzo da završimo, tim bolje, ali ako će vam trebati više od 10 minuta, onda moramo na pauzu.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Skoro da sam uveren da mi neće trebati više od 10 minuta, časne sudije. Gospodine Strinoviću, ako bi mogli da pokušamo zajedno ja i vi da pomognemo Sudu oko pre svega nekih cifarskih relacija vezanih za ovo vaše svedočenje. I u vašem današnjem svedočenju, a i onom šta smo čuli od pukovnika Grujića pre neki dan, stoji podatak da je broj ukupno poginulih lica u Hrvatskoj za ovaj period 11.834. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A u ovom tabulatoru broj 1 postoji ovaj grafikon sa ovom cifrom od 5.140. To su ljudi za koje su utvrđeni uzroci smrti. Je li tako?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Kad sam pitao gospodina Grujića da li je ovaj podatak koji se tiče broja ekshumiranih posmrtnih

ostataka uključen u broj ukupnih žrtava, on je rekao da nije uključen, a ja sam vas razumeo da ste vi danas kazali da je ova cifra od 5.100 u okviru cifre od 11.000. Dakle, da je ona u okviru ove cifre koja predstavlja ukupan broj žrtava u Hrvatskoj.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Nisam siguran, ali mislim da je ovaj ukupan broj poginulih, dakle to bi trebale biti osobe sa imenom i prezimenom, da je uključen u ovaj broj identificiranih 2.795.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Meni se čini da ste vi danas rekli da je ovaj broj od 5.000 uključen u cifru od 11.000, ja sam vas tako razumeo. Jer pukovnik Grujić tvrdi da ekshumirani uopšte ne ulaze u ovu cifru, da ekshumirane treba dodati na cifru od 11.000.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Na 11.834 treba dodati nestale osobe, a to je 1.283.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: A ne celu cifru ekshumiranih?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Ne.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Dobro. Ono šta me sad sledeće interesuje, ukupan broj ljudi za koje je utvrđen uzrok smrti po vašem nalazu je 5.000 i nešto, a ukupan broj ekshumiranih po pukovniku Grujiću je 3.356, a po vama 3.373. To je zanemarljiva razlika, ne bih u to ulazio. Međutim, razlika između cifre 3.373 i 5.000 i nešto, ove vaše cifre je negde 1.784, ako sam ja dobro izračunao, a moram priznati da cifre baš mnogo ne volim. Dakle, da je razlika 1.784. Drugim rečima, za ovih 1.784 uzrok smrti je utvrđen, a da vi niste imali posmrtno ostatke. Je li tako? Da niste imali posmrtno ostatke za ovu razliku, da ste to utvrđivali bez posmrtnih ostataka osoba za koje ste utvrđivali uzrok smrti.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Gledajte, izgleda da postoji možda malo zabuna s obzirom na ove mnogobrojne brojke. Dakle, ovako, 5.140 radi se o slučajevima od 1991. godine, pa do danas, to je ukupna brojka ova. 3.373 je sumiranih, radi se o datumu od 1995. godine, pa do danas. Dakle, to su ekshumacije koje su vršene. Prema tome, sva tijela, 5.140, mi smo imali sva ta tijela i ona su obrađena i to su tih 5.140.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ali to ne izlazi iz mišljenja koje smo čuli od gospodina Grujića. Gospodin Grujić tvrdi da je bilo ukupno ekshumirano 3.000 i nešto.

SUDIJA MEJ: Mislim da se svjedok može da se osvrne samo na svoj iskaz inače će sve ovo da dovede do velike zabune. Vi možete o tome da iznosite komentare kad za to dođe vreme, gospodine Tapušковиću.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Meni je najmanje stalo do toga da stvaram zabunu nego dok imamo veštaka ovde da pokušamo neke stvari da otklonimo. A zapravo sve ovo pitam zbog toga što želim da čujem od veštaka pre svega ovo, ukupan broj žrtava prema optužnici, ako sam dobro sinoć sabrao podatke iz same optužnice je 789. Ako odbijemo Ovčaru za koju imamo dosta dokaza vezanih za Ovčaru i po ovom predmetu i po drugim predmetima i svjedoka i o tome se mnogo razgovaralo, ostaje negde oko 500, blizu 600 osoba za koje treba utvrditi uzrok smrti. Mene interesuje da li ste vi napravili analizu vezanu za ovaj problem da u odnosu na ovih oko 600 ljudi, za koliki broj ljudi nemate uopšte podatke o uzrocima smrti? Uzmimo Dubrovnik, 41, danas ste rekli da za Dubrovnik apsolutno nemate podatke o uzrocima smrti.

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Tamo je, pre svega, postojao određeni sukob o kome će odlučivati Sud. Na primer, nemate uopšte podatke da li je bilo ko pogođen sa strelnom ranom u Dubrovniku?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Za Baćin ste takođe rekli da ima jedan broj osoba za koji uopšte niste uspjeli da utvrdite uzrok smrti. Ja bih vas sad samo naveo na jedan jedini primer, a to je Saborsko. Vi ste tu rekli malopre ono šta smo čuli kada ste odgovarali na pitanja gospodina Miloševića i vi ste kazali, to je tabulator 14 dosijea koji imamo, gde ste rekli da će tu, tu govorite o cifri od 27 osoba, o broju od 27 stradalih osoba, od čega za 12 lica je utvrđen uzrok smrti, a za 15 lica ne, a po prilogu broj 1 optužnice za taj lokalitet navodi se 20 lica, od kojih je za 18 lica dato ime i prezime, a dva lica su neidentifikovana. E sad, to ostaje nejasno za koji broj lica od 20 koje obuhvata optužnica možemo da kažemo da nije uopšte utvrđen uzrok smrti?

SUDIJA MEJ: Možete li da nam budete od pomoći u vezi sa ovim, doktore Strinoviću? Ako ne možete, recite to. Možda ovim možemo da se pozabavimo na drugi način.

SVEDOK STRINOVIC: Ne, ja mogu samo ponoviti ono što sam već naveo za Saborsko i za broj mrtvih koji su tamo, uzroci smrti koji su tamo navedeni.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Ja hoću samo da pitam ono šta bi bilo od koristi za Sud, od ovih oko 600 stradalih ljudi koji su izgubili živote, da li bi vi analizom, vašom jednom analizom, pregledom, mogli da utvrdite za koliki broj od njih uopšte ne znamo uzrok smrti?

SVEDOK STRINOVIC – ODGOVOR: Ja tu analizu momentalno nemam, ja imam samo analizu da je za područje Zagreba uzrok smrti nepoznat u 810 slučajeva, Vukovar - Novo groblje 210 slučajeva i Osijek 79 slučajeva.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Vi bi to mogli da uradite kad biste imali vremena. Mislim da bi to bilo od velike pomoći Sudu. Još jedno bih vas pitanje pitao u vezi Ovčare. Rekli ste da je Ovčara otkrivena 1993. godine, da se počelo sa radom, da se zastalo. Da li je tačno, ako sam vas ja dobro razumeo, da je ona bila od tada stalno pod kontrolom i da niko nije uništavao tragove?

SVEDOK STRINOVIC – ODGOVOR: Da, to je tačno. Ovčara je bila čuvana, mislim da je krajem 1992. godine ili početkom 1993. godine čuvana dok nije potpuno ekshumirana.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ – PITANJE: Časne sudije, ja bih završio sa sledećim. Ja bih vas zamolio, ako mi dopustite, pošto pred nama imamo vrhunskog stručnjaka iz oblasti sudske medicine, on nije bio o tome unakrsno ispitivan, ako mi dopustite da ga pitam nešto o čemu smo razgovarali u vezi jednog drugog problema, a mogao bi biti od koristi za vas, a tiče se upotrebe, on se bavi sudskom medicinom od 1976. godine, kako je kazao i sve do današnjeg dana i vrlo često je radio na krvnim deliktima. Ovo nije vezano sa njegovim svedočenjem danas, ali bih možda iskoristio momenat, obzirom da se radi o čoveku koji se bavio toliko dugo tim poslom, da pomogne Sudu u vezi one parafinske rukavice o kojoj sam juče u vezi jednog drugog problema pitao. Ako dopustite, da li je njemu poznato da se u Hrvatskoj i u bivšoj Jugoslaviji i na tim prostorima kod krvnih delikata, kad se utvrđuju okolnosti pod kojima je došlo do nekog ubistva, prvenstveno koristi kao neoboriv materijalni dokaz parafinska rukavica? Ako Sud dopusti da svedok veštak odgovori na to.

SUDIJA MEJ: Da. Možete da mu postavite to pitanje.

SVEDOK STRINOVIĆ: Pa koliko sam ja upoznat, to je tačno.

PRIJATELJ SUDA TAPUŠKOVIĆ: Hvala.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, trebaju mi tri minuta.

SUDIJA MEJ: Dobro.

DODATNO ISPITIVANJE: TUŽILAC UERC-RECLAF

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Prvo, prilikom unakrsnog ispitivanja optuženi vas je ispitivao o strelnim ranama. Vi ste rekli da su obično okolnosti pod kojima nastaje strelna rana, da te okolnosti obično ne znate. Kad je reč o Ovčari, da li ste vi na temelju samog lokaliteta grobnice ili na temelju strelnih rana na telima mogli da zaključite nešto o načinu smrti, da li se radilo o pogubljenju, da li je do smrti došlo u borbi ili bilo šta u vezi sa načinom smrti?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Mogu navesti da sam ja kao promatrač bio na Ovčari, dakle od početka iskapanja u više navrata i da na jednom mjestu gdje je, dakle pored grobnice nađene su čahure, nađeno je na stotine čahura koje su tamo stručnjaci koji su bili prisutni sakupljali i zaključeno je da je to bilo mjesto gdje, iz kojeg je vršeno i smaknuće, dakle gdje je vršeno ispaljenje tih hitaca. I zato su čahure bile tako koncentrirane na jednom mjestu, pa je to bio jedan od zaključaka da se radilo o klasičnoj egzekuciji i da su ljudi bili strijeljani.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad govorimo o brojevima o kojima je amikus sa vama razgovarao zanima me sledeće. Da li broj od 5.140 obuhvata ekshumacije, a i obdukcije na leševima koji nisu ekshumirani, na svežim leševima, da tako kažemo?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF – PITANJE: Kad govorimo o raznim lokalitetima zločina koji se spominju u dokumentaciji i o kojima smo govorili i koje su spomenute u unakrsnom ispitivanju, recite nam da li ste vi pregledali izveštaje o ekshumaciji i obdukciji koji se tiču tih lokaliteta zločina dok ste bili ovde u Hagu (The Hague) i da li ste takođe pregledali i dokumentaciju u vašoj kancelariji koja se odnosi na ekshumaciju i obdukciju?

SVEDOK STRINOVIĆ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Nemam više pitanja.

SUDIJA MEJ: Doktore Strinoviću, time je vaše svedočenje završeno. Hvala vam što ste došli svedočiti pred Međunarodni sud. Sada možete da se povučete. Pre nego što odemo na pauzu, moram da spomenemo jednu stvar, dok čekamo da svedok napusti sudnicu. Radi se o svedočenju dva svedoka u vezi sa kojima je Tužilaštvo podnelo zahtev u kojem traži da deo njihovog iskaza bude uvršten u spis po Pravilu 92bis. Kada je reč o svedoku C-031, uvrštavamo u spis sve paragrafe koje je Tužilaštvo spomenulo u svom zahtevu. Međutim, kad je reč o gospodinu Tupurkovskom, uvršćemo samo sledeće paragrafe: od 1 do 14, 25 i 26, 29 do 33, 67, 68 i 88. Smatramo da se preostali paragrafi ili odnose na postupke i ponašanje optuženog ili njegovih najbližih saradnika ili se radi o pitanjima koja su sporna i u vezi sa kojima treba da svedoči uživo.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Časni Sude, ja isto imam dve stvari. Gospodin Najs (Nice) me je zamolio da vas obavestim o tome i da predam dokumente. To su preostali dokumenti koji se tiču Helene Rante (Helena Ranta). Obezbedili smo zahteve za pomoć koje je Tužilaštvo poslalo kako bi dobilo pismo od SR Jugoslavije u kojem je diskutovano o parafinskom testu. Tu se radi o tri zahteva i dva posebna odgovora SRJ. Dakle, to smo pribavili i želimo da vam to sada damo.

SUDIJA MEJ: U redu.

TUŽILAC UERC-RECLAF: A drugi dokument koji imamo ovde odnosi se na...

SUDIJA MEJ: Moramo se zaustaviti zbog trake. U redu, uvršćemo u spis korespondenciju koja se odnosi na parafinski test. Molim dokazni broj. Sledeći dokazni broj C.

sekretar: U redu, to će biti dokazni predmet Pretresnog veća 4, C-4.

SUDIJA MEJ: Da, gospođo Uerc-Reclaf.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Drugo pitanje odnosi se na odluku Okružnog suda u Prištini o Zoranu Stanojeviću. Imamo ovde dokument koji govori o tom pitanju. Dakle, to je ceo transkript i svi dokumenti koji idu uz njega. Međutim, dokument u kojem se donosi presuda o krivici i izriče kazna ima tek dve strane, to je odluka od samo dve strane i uz tu odluku ne ide nikakvo obrazloženo mišljenje. Tako da, na žalost, taj dugačak dokument koji je spominjao gospodin Milošević nama nije na raspolaganju, ali svakako imamo ostatak dokumentacije.

SUDIJA MEJ: Pa možda bi mogli da potražite i ostatak tog dokumenta. To mora da može da se pronađe, sobzirom da je iz Suda.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, ali izgleda da to nemamo ovde kod sebe, u kući.

SUDIJA MEJ: Onda treba da ga nabavite.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da.

SUDIJA MEJ: Da li taj dokument ima ikakve svrhe? Da li želite da mi imamo taj dokument?

TUŽILAC UERC-RECLAF: Da, mislimo da bi trebalo da ga imate.

SUDIJA MEJ: U redu, onda možemo da mu damo sledeći C broj.

TUŽILAC UERC-RECLAF: Ovo izgleda kao presuda, međutim nema obrazloženog mišljenja. Možda bi mogli da pogledamo presudu na koju se pozivao gospodin Milošević kako bi proverili da li je to zapravo ta presuda ili je neka druga.

sekretar: Časni Sude, ovo će biti dokazni predmet C-5.

SUDIJA MEJ: Gospodine Miloševiću, molim vas da pogledate dokument koji ste sada dobili, pa ukoliko ste postavljali pitanja o nekom drugom dokumentu iz nekog drugog predmeta onda vas molim da nas o tome obavestite. Ne morate to sada da učinite. Rasprava se prekida i nastavlja u ponedeljak u 9.00.